

מתוך הקדמת המחבר: ועיניכם תראינה בנינים בני כשתילי זתים סביב לשלחנם,
חכמים ונבונים, ובתים מלאים כל טוב, גם עושר גם כבוד לא יסופו מזרעכם

גליון זרע שמשון המבואר

פרשת במדבר

אותיות א • ב

דרוש מתוך הספר המסוגל 'זרע שמשון' שחברו הגאון המקובל

האלוקי חסידא קדישא רבנו **שמשון חיים ב"ר**

נחמן מיכאל נחמני זלה"ה

מח"ס 'זרע שמשון' ו'תולדות שמשון'

שחי לפני כ-300 שנה בתקופת האור החיים' ומקום קברו לא נודע

והבטיח שהלומד בחידושויו וספריו יזכה לישועות בבני חיי ומזוני

נלב"ע ו' אלול תקל"ט

דרוש מנוקד ומבואר בתוספת ציונים והארות

יו"ל על ידי מוסדות זרע שמשון

שע"י האיגוד העולמי להפצת תורת זרע שמשון

הוצאת והפצת קונטרס
'זרע שמשון העבואר'

נתרם
לזכות והצלחת

דניאל אורי
בן רג'נה מלכה

שיראה הצלחה וברכה
בלי גבול ובלי עדה בעסקיו
בכל העולם
ויתקיים בו הפסוק
"ופרצת יעה וקדעה"
צפונה ונגבה"

לשיתופיות של ברכה בכל עת
מוקד זרע שמשון

ארץ ישראל 02-80-80-500
ארה"ב 347-496-5657

יו"ל ע"י האיגוד העולמי
להפצת תורת
"זרע שמשון"

לקבלת הגליון נא לשלוח למייל:
zera277@gmail.com

ארה"ב

הרב מנחם בנימין פאשקס
ZERA SHIMSHON
C/O B PASKESZ 1645 48 ST
BROOKLYN NY 11204
347-496-5657
mbpaskesz@gmail.com

ארה"ק

הרב ישראל וילברברג
05271-66450

ניתן לשלוח תרומות והנצחות
לזכות ולע"נ ולקחת חלק בהוצאות
והפצת הגליונות והספרים.

ניתן להפקיד בבנק מרבנטיל (17) סניף 635
מספר החשבון 71713028 ע"ש זרע שמשון,
כמו כן ניתן לתרום בכרטיס אשראי

וזכות הצדיק ודבריו תורתו הקדושים וכן מכל
צדה וצוקתו, ויושפע על הלומדים ועל המטייעים
בני חיי ומוזני ועל טוב סלה
כהבטחתו
בהקדמת ספריו.

הודעה ובקשה!

השתדלנו להעניק בדבריו רבנו ולבארם כראוי עד הוכן שמשנת ידנו, אולם דבריו רבנו עמוקים מני ים ואין בכוונתנו כלל להתגדר ולומר שהשגנו את עומק דבריו ודעונו, ובראי לא לקבוע במה שנכתב שזה הפירוש המוחלט בדבריו, ולכן אנו פונים אל כל הלומדים ו"ו, שבאם תמצאו דברים שאינם כראוי ואינם עולים בקנה אחד עם דבריו חז"ל או רבותינו הקדושים, בודאי לא על רבינו הקדוש וז"ע ויהיה תלונתכם בו אם עלינו, ובקשתנו שטוהה לסי מהלומדים אשר יכן וימצא פירושים ודרכים יותר ראויים בהבנת דבריו, רבנו, אא מננו שמיציאם לדינו כבדי שנוכל לתקנם ולשלכם במהרהודות הבאות, ובוה יהיה חלקו עמנו בזיכוי הדברים.

כמו כן נשמח לקבל הערות והארות לשיפורים מכל סוג שהוא לתועלת הלומדים, וכן באם תמצאו טעות ושגיאה מכל סוג שהוא, אנא תיידעו אותנו על כך ותבואו על הברכה.

פֶּרֶשֶׁת בַּמִּדְבָּר

א

גוֹי, עַבְדְּךָ. קָשָׁה, דְּמִי הִגִּיד לְךָ שְׁדָדִים
הַמִּלֵּךְ עָלָיו הַשָּׁלוֹם רָצָה לְרַמּוֹת עַל
הַדְּגָלִים, דִּילֵמָה עַל הַשְׂרָאָה שְׂכִינָה, או
עַל הַתּוֹרָה, או עַל בֵּית הַמִּקְדָּשׁ. וְגַם
בְּפֶסֶק הַקּוֹדֶם (שם פסוק יט), 'מִגִּיד דְּבָרָיו
לְיַעֲקֹב חֲקָיו וּמִשְׁפָּטָיו לְיִשְׂרָאֵל, מִהוּ

מִדְּרַשׁ יִלְקוּט (שְׁמַעוֹנִי פֶּרֶשֶׁת בַּמִּדְבָּר רמז
תרפו), 'נֶאֱמָר פִּירוּשָׁיו' (שיר
הַשִּׁירִים ו, ד), בְּאוֹתָם מִלֵּאכֵי הַשְׂרָת שֶׁהֵם
יִרְאִים וּמִשְׁלָמִים לוֹ, 'אֵימָה בְּנִדְגָלוֹת'
(שם), בְּנִדְגָלוֹת שֶׁנִּתְּתִי לָךְ. וְדוֹד רֹאֶה
וְאוֹמֵר (תהלים קמו, כ) 'לֹא עָשָׂה כֵן לְכָל

מִאֲמָרָה ז"ל
'נֶאֱמָר
פִּירוּשָׁיו',
כְּאוֹתָם
מִלֵּאכֵי
הַשְׂרָת וְכו',
'אֵימָה
בְּנִדְגָלוֹת',
כְּנִדְגָלוֹת
שֶׁנִּתְּתִי לָךְ.
וְדוֹד רֹאֶה
וְאוֹמֵר וְכו'.

זֶרַע שְׁמִשׁוֹן הַמִּבְאָר

א

לְגוֹיִם אֵין דְּגָלִים לְפִי שְׁלֵא קִיבְלוּ הַתּוֹרָה

רֹאֶה - אֵת דְּגָלֵי יִשְׂרָאֵל, וּמִשְׁבַּח אֵת
הַקִּבְ"ה עַל כֵּךְ וְאוֹמֵר (תהלים קמו, כ) 'לֹא
עָשָׂה כֵן לְכָל גּוֹי' - הַקִּבְ"ה לֹא נָתַן
דְּגָלִים לְשׁוֹם גּוֹי וְעַם, אֵלֹא לְיִשְׂרָאֵל
בְּלִבְדָּה, עַבְדְּךָ.

קָשָׁה, דְּמִי הִגִּיד לְךָ לִילְקוּט, שְׁדָדִים
הַמִּלֵּךְ עָלָיו הַשָּׁלוֹם, רָצָה לְרַמּוֹת בְּפֶסֶק 'לֹא
עָשָׂה כֵן' וְגו' עַל הַדְּגָלִים, דִּילֵמָה - שְׁמָה
רָצָה לְרַמּוֹת בִּזְהָרָה עַל מַעֲלוֹת אַחֲרוֹת שֶׁל
יִשְׂרָאֵל, כְּגוֹן עַל הַשְׂרָאָה הַשְׂכִּינָה שִׁישׁ
בְּיִשְׂרָאֵל, או עַל הַתּוֹרָה, או עַל בֵּית
הַמִּקְדָּשׁ, שֶׁהָיָה גַם דְּבָרִים אֵלֶּה, לֹא עָשָׂה
אוֹתָם הַקִּבְ"ה 'לְכָל גּוֹי', אֵלֹא רַק לְיִשְׂרָאֵל
בְּלִבְדָּה.

וְגַם קָשָׁה עַל מֵה שֶׁכְּתוּב שֶׁם בְּפֶסֶק
הַקּוֹדֶם (שם פסוק יט), 'מִגִּיד דְּבָרָיו
לְיַעֲקֹב חֲקָיו וּמִשְׁפָּטָיו לְיִשְׂרָאֵל, מִהוּ

דְּקוֹקִים בְּדֶרֶשׁ עַל הַדְּגָלִים

כְּתוּב בְּפֶרֶשֶׁה (בַּמִּדְבָּר ב, ב) שְׁצִיּוֹה
הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ לְמִשְׁה 'אִישׁ עַל הַדְּגָלוֹ בְּאֵתָת
לְבֵית אֲבֹתָם יִחַנּוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וְאִתָּא
בַּמִּדְרַשׁ יִלְקוּט (שְׁמַעוֹנִי פֶּרֶשֶׁת בַּמִּדְבָּר רמז תרפו),
עַל הַפֶּסֶק (שיר הַשִּׁירִים ו, ד), שְׁבוּ הַקִּבְ"ה
מִשְׁבַּח אֵת כִּנְסַת יִשְׂרָאֵל שֶׁהִיא 'נֶאֱמָרָה
פִּירוּשָׁיו אֵימָה בְּנִדְגָלוֹת', וְקָשָׁה עַל מֵה
שֶׁשִּׁיבְחָם 'נֶאֱמָר כִּירוּשָׁלַיִם', כִּיצַד נִיתֵן
לְדַמּוֹת יוֹפִי שֶׁל אָדָם לְיוֹפִי שֶׁל עִיר², אֵלֹא
יֵשׁ לְדֶרוֹשׁ תִּיבַת 'יִירוּשָׁלַיִם' מִלְשׁוֹן יִרְאֵה
וְשִׁלְם³, וּפִירוּשׁוֹ, שִׁישְׂרָאֵל הֵם נֶאֱמָר בְּאוֹתָם
מִלֵּאכֵי הַשְׂרָת שֶׁהֵם 'יִרְאִים וּמִשְׁלָמִים' לֵי.
וְהַמִּשְׁיךְ לְשִׁבְחָם שֶׁהֵם 'אֵימָה בְּנִדְגָלוֹת',
'כְּנִדְגָלוֹת' מִלְשׁוֹן דְּגָלִים, וְהִינּוּ, שֶׁאֵתָם בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל דּוֹמִים בְּנִדְגָלוֹת שֶׁנִּתְּתִי לָךְ. וְדוֹד

צִיּוֹנִים וּמִקְדָּרוֹת

ה. בַּמִּדְרַשׁ (בַּמִּדְרַשׁ ב, ה) שֶׁהוּא הַמִּקְדָּר לְדַבְּרֵי
הִילְקוּט, מִבְּיַד דְּרַשָּׁה זוֹ וּמִסִּיִּים בִּזְהָרָה כֵן, וְדוֹד רֹאֶה
וְאוֹמֵר 'לֹא עָשָׂה כֵן לְכָל גּוֹי' אֵלֹא לְעַמּוֹ, הִדָּא הוּא
דְּכֹתִיב (בַּמִּדְבָּר ב, ב) 'אִישׁ עַל דְּגָלוֹ' וְגו'.

א. לְשׁוֹן הַפֶּסֶק, 'יִפָּה אֵת רְעִיטִי בְּתַרְצָה נֶאֱמָר
פִּירוּשָׁיו אֵימָה בְּנִדְגָלוֹת'. ב. מִהֲרִיז'ו (בַּמִּדְרַשׁ
ב, ה). ג. יְדִי מִשְׁה (שם). ד. לְשׁוֹן הַפֶּסֶק,
'לֹא עָשָׂה כֵן לְכָל גּוֹי וּמִשְׁפָּטִים כָּל יְדָעוֹם הַלְלוּהָ'.

דְּגָלִים, אָמְרוּ, הֲלוֹאֵי אָנוּ נֹעֲשִׂים דְּגָלִים
כְּמוֹתָם, לְכָךְ נֹאמַר (שיר השירים שם) 'הִבְיָאֵנִי
אֶל בֵּית הַיֵּינ', זֶה סִינִי שָׁבוּ נִתְּנָה הַתּוֹרָה.
אָמַר לָהֶם הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, נִתְּאוּיָתָם
לְדְגָלִים, חֲיִיכֶם שְׁאֵנִי עוֹשֶׂה שְׁאֵלְתְּכֶם,
שְׁנֹאמַר (תהלים כ, ו) 'יִמְלֵא ה' כָּל
מִשְׁאֲלוֹתֶיךָ', מִיָּד הוֹדִיעַ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ
הוּא אֶהְבְּתוֹ עַל יִשְׂרָאֵל, וְאָמַר לְמֹשֶׁה, לָךְ
עֹשֶׂה אוֹתָם דְּגָלִים כְּמוֹ שְׁנִתְּאוּ, עַכ"ל.

זֶרַע שְׁמִשׁוֹן הַמִּבְאֵר

וגם אָנוּ נֹעֲשִׂים דְּגָלִים כְּמוֹתָם, לְכָךְ נֹאמַר,
יִשְׂרָאֵל מִשְׁבָּחִים לַהֲקִב"ה וְאוֹמְרִים (שיר
השירים שם) עַל הַקִּב"ה 'הִבְיָאֵנִי אֶל בֵּית
הַיֵּינ', וְזֶה רֹמְזוֹ לַהֲרֵי סִינִי, שֶׁנִּמְשַׁל לְבֵית
הַיֵּינ', לִפִּי שָׁבוּ נִתְּנָה לְיִשְׂרָאֵל הַתּוֹרָה
שֶׁנִּמְשַׁלָּה לַיֵּינ'. וְאִזּוֹ אָמְרוּ 'וְדִגְלוּ עָלַי אֶהְבְּה',
כְּלוּמַר, הֲלוֹאֵי שֶׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא יֹסֵד
אוֹתָנוּ בְּאֶהְבָּה עִם דְּגָלִים. וְזֶה גַם הַפִּירוּשׁ
בְּמָה שֶׁמִּבְקָשִׁים יִשְׂרָאֵל (תהלים כ, ו) וַיִּבְשֹׁם
אֱלֹהֵינוּ נִדְגַל^ט, 'נִדְגוּל' - מִלְשׁוֹן דְּגָלִים. וְעַל
כֵּן אָמַר לָהֶם הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל,
נִתְּאוּיָתָם לְדְגָלִים, חֲיִיכֶם - לְשׁוֹן שְׁבוּעָה,
שְׁאֵנִי עוֹשֶׂה שְׁאֵלְתְּכֶם, שְׁנֹאמַר בְּהַמְשַׁךְ
הַפֶּסֶק (שם) 'יִמְלֵא ה' כָּל מִשְׁאֲלוֹתֶיךָ'. מִיָּד
הוֹדִיעַ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת אֶהְבְּתוֹ עַל
יִשְׂרָאֵל, וְאָמַר לְמֹשֶׁה, לָךְ עֹשֶׂה אוֹתָם
דְּגָלִים, כְּמוֹ שְׁנִתְּאוּ, עַכ"ל.

צִיּוֹנִים וּמִקְדּוֹת

עֲשׂוּיִם דְּגָלִים דְּגָלִים, לְכָךְ נֹאמַר (שיר השירים ה, י)
'דְּגוּל מִרְבֵּבָה', כִּיּוֹן שָׂרְאוּ אוֹתָן יִשְׂרָאֵל שֶׁהֵן עֲשׂוּיִן
דְּגָלִים דְּגָלִים, הִיוּ מִתְּאוּיָן לְדְגָלִים, אָמְרוּ הֲלוֹאֵי שֶׁאָנוּ
נֹעֲשִׂינ׳ דְּגָלִים כְּמוֹתָם, לְכָךְ נֹאמַר 'הִבְיָאֵנִי אֶל בֵּית
הַיֵּינ', זֶה סִינִי שָׁבוּ נִתְּנָה הַתּוֹרָה שֶׁנֹּאמַר (משלי ט, ה)
'וְשִׁתּוּ בֵּין מִסְכְּתִי', 'וְדִגְלוּ עָלַי אֶהְבְּה', הֲלוֹאֵי הוּא
מִדְּגִיל עֲלֵינוּ אֶהְבָּה, וְכֵן הוּא אוֹמַר (תהלים כ, ו) 'נִרְנְנָה
בִּישׁוּעַתְךָ וּבִשֵּׁם אֱלֹהֵינוּ נִדְגוּל'. אָמַר לָהֶם הַקְדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא, נִתְּאוּיָתָם לְדְגָלִים, חֲיִיכֶם שְׁאֵנִי עוֹשֶׂה
שְׁאֵלְתְּכֶם, שְׁנֹאמַר (שם) 'יִמְלֵא ה' כָּל מִשְׁאֲלוֹתֶיךָ', מִיָּד
הוֹדִיעַ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶהְבְּתוֹ שֶׁל יִשְׂרָאֵל, וְאָמַר

'יַעֲקֹב', וּמָהוּ 'יִשְׂרָאֵל', וּמָהוּ 'דְּבָרִיו',
חֲקִיו וּמִשְׁפָּטָיו.

וַיֵּשׁ לֹמַר, דְּאִיתָא בִּילְקוּט (שם רמז תרפו),
זֶה שְׁאָמַר הַכְּתוּב (שיר השירים ב, ד)
'וְדִגְלוּ עָלַי אֶהְבָּה', כִּיּוֹן שְׁנִגְלָה הַקְדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא עַל הַר סִינִי, יָרְדוּ עִמּוֹ עֲשָׂרִים
וּשְׁתֵּים אָלֶף רַבָּבוֹת מִרְבָּבוֹת שֶׁל
מַלְאָכִים, שְׁנֹאמַר (תהלים סח, יח) 'רַכֵּב
אֱלֹהִים רִבְתִּים', וְהִיוּ כָּלָם עֲשׂוּיִים דְּגָלִים

'יַעֲקֹב', וּמָהוּ 'יִשְׂרָאֵל' - לְמָה הַתְּחִיל הַפֶּסֶק
בְּשֵׁם 'יַעֲקֹב', וְסִיּוּם בְּשֵׁם 'יִשְׂרָאֵל'. וְעוֹד יֵשׁ
לְהַקְשׁוֹת, מָהוּ 'דְּבָרִיו', חֲקִיו, וּמִשְׁפָּטָיו -
לְמָה נִקַּט הַפֶּסֶק שְׁלֹשָׁה לְשׁוֹנוֹת אֱלֹהִים, וּמָהוּ
הַחִילּוּק שֵׁשׁ בִּינֵיהֶם.

וַיֵּשׁ לֹמַר, בְּהַקְדָּם מָה דְּאִיתָא בִּילְקוּט
(שם רמז תרפו)^י, זֶה שְׁאָמַר הַכְּתוּב (שיר השירים
ב, ד) 'הִבְיָאֵנִי אֶל בֵּית הַיֵּינ' וְדִגְלוּ עָלַי אֶהְבָּה',
כִּיּוֹן שְׁנִגְלָה הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל הַר סִינִי,
יָרְדוּ עִמּוֹ עֲשָׂרִים וּשְׁתֵּים אָלֶף רַבָּבוֹת
מִרְבָּבוֹת שֶׁל מַלְאָכִים, שְׁנֹאמַר (תהלים סח, יח)
'רַכֵּב אֱלֹהִים רִבְתִּים אֶלְפֵי שְׁנָאן',
'רִיבּוֹתֵי' - שְׁנֵי רַבָּבוֹת, וְ'אֶלְפֵי' - שְׁנֵי
אֶלְפִים, וְהִיוּ כָּלָם עֲשׂוּיִים דְּגָלִים - שְׁנֵי
מַחְלָקִים לְמַחְנוֹת, וְכָל מַחְנֵה הִיָּה לוֹ דְּגָל
לְעַצְמוֹ. וְכִיּוֹן שָׂרְאוּ יִשְׂרָאֵל כֵּן, אָמְרוּ, הֲלוֹאֵי

ו. רָאָה בְּמִדְרַשׁ (שְׁמו"ר טו, כה) מָה שֶׁדְּרָשׁוּ בַּחִילּוּק
לְשׁוֹנוֹת אֱלֹהִים. ז. וְכֵן אִיתָא בְּמִדְרַשׁ (בְּמִדְ"ר ב, ג).
ח. לְשׁוֹן הַפֶּסֶק, 'רַכֵּב אֱלֹהִים רִבְתִּים אֶלְפֵי שְׁנָאן'
אֲדִי כִּסְיִי בְּקִדְשִׁי. ט. לְשׁוֹן הַפֶּסֶק, 'נִרְנְנָה
בִּישׁוּעַתְךָ וּבִשֵּׁם אֱלֹהֵינוּ נִדְגוּל' יִמְלֵא ה' כָּל
מִשְׁאֲלוֹתֶיךָ. י. לְשׁוֹן הִילְקוּט, לְפִיכָךְ עֲשִׂיתִים
דְּגָלִים לְשִׁמִּי, שְׁנֹאמַר (בְּמִדְבָּר ב, ב) 'אִישׁ עַל דְּגוּלוֹ',
זֶה שֶׁאָמַר הַכְּתוּב 'הִבְיָאֵנִי אֶל בֵּית הַיֵּינ', כִּיּוֹן שֶׁנִּגְלָה
הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל הַר סִינִי, יָרְדוּ עִמּוֹ עֲשָׂרִים
וּשְׁנֵים אָלֶף רַבָּבוֹת מִרְבָּבוֹת שֶׁל מַלְאָכִים, שְׁנֹאמַר
(תהלים סח, יח) 'רַכֵּב אֱלֹהִים רִבְתִּים', וְהִיוּ כוֹלָם

וְאִיתָא בַּמִּדְרָשׁ (תנחומא פרשת במדבר יב),
שִׁיעָקֵב אָבִינוּ עָלֵינוּ הַשְּׁלוֹם
צוּה לְבָנָיו, שִׁישְׂאוּ אֶת אָרוֹנוֹ כְּפִי הַסֵּדֶר
שֶׁהָיוּ רְאוּיִים לִסַּע בְּדִגְלִים וְכו', בְּדִכְתִּיב
(במדבר ב, ב) 'אִישׁ עַל דִּגְלוֹ בְּאֶתֶת לְבֵית
אֲבֹתָם' וְכו'.

וְזֶה שֶׁאָמַר הַפְּתוּב, לָמָּה 'לֹא עָשָׂה כֵּן
לְכָל גּוֹי', מִשּׁוּם 'מִשְׁפָּטִים בָּל
יִדְעוּם' (תהלים קמו, ב), שֶׁלֹּא קָבְלוּ הַתּוֹרָה,
וְאִיזְהוּ הַדִּבְרֵי שֶׁהָרִיחוּ יִשְׂרָאֵל בְּקִבְלָת
הַתּוֹרָה, הָיוּ אוֹמְרֵי, הַדִּגְלִים, שֶׁמֵּרָאִים
הַיַּחֲדוּד וְהַשְּׁלוֹם, בְּדִלְקָמֶן בְּסֻמוֹךְ (אות ג).

זֶרַע שְׁמִשׁוֹן הַמִּבְאֵר

'מגיד דבריו ליעקב' - הקב"ה גילה סדר הדגלים
שעתיד לצוות לישראל

ולפי זה יש לבאר מה שנאמר קודם לכן
'מִגִּיד דְּבָרָיו לִיעָקֵב חֲקִיו וּמִשְׁפָּטָיו לְיִשְׂרָאֵל'
שגם זה נאמר על הדגלים, דִּאִיתָא בַּמִּדְרָשׁ
(תנחומא פרשת במדבר יב), שִׁיעָקֵב אָבִינוּ עָלֵינוּ
הַשְּׁלוֹם צוּה לְבָנָיו, שְׁלֹאחַר מוֹתוֹ, יִשְׂאוּ הֵם
אֶת אָרוֹנוֹ מִמְּצָרִים לֵארוֹץ יִשְׂרָאֵל כְּדִי לִקְבֹּר,
וְהָיוּ מְסוּדְרִים כְּפִי הַסֵּדֶר שֶׁהָיוּ רְאוּיִים לִסַּע
בַּעֲתִיד בְּדִגְלִים וְכו', בְּדִכְתִּיב בְּצִוּוֵי עַל
הַדִּגְלִים (במדבר ב, ב) 'אִישׁ עַל דִּגְלוֹ בְּאֶתֶת
לְבֵית אֲבֹתָם' וְכו'²¹ - שסדר המחנות
והדגלים יהיה כפי הסדר 'והאותות' שמסר
להם יעקב אביהם.²²

'לא עשה כן לכל גוי' - את הדגלים,
לפי ש'משפטים בל ידעו' - לא קבלו את התורה

ולפי זה יובן מה שדרש דוד המלך את
הפסוק 'לֹא עָשָׂה כֵּן לְכָל גּוֹי' עַל הַדִּגְלִים,
שזוהי מה שֶׁאָמַר וְהַקְשָׁה הַפְּתוּב, לָמָּה 'לֹא
עָשָׂה כֵּן לְכָל גּוֹי' - לַעֲשׂוֹת אֵף לְהֵם אוֹתָהּ
הַמַּעֲלָה שִׁישׁ רַק לְיִשְׂרָאֵל, וּמִיִּשְׁבַּח הַכְּתוּב,
שזוהי מִשּׁוּם 'מִשְׁפָּטִים בָּל יִדְעוּם', כְּלוּמֹר,
לְפִי שֶׁהֵם 'לֹא קָבְלוּ אֶת הַתּוֹרָה. וּמִמִּילָא
אֵנוּ לְמַדִּים עַל אִיזְהוּ מַעֲלָה הַכְּתוּב מִדְּבַר,
שְׁכֵן אִיזְהוּ הַדִּבְרֵי שֶׁהָרִיחוּ אוֹתוֹ יִשְׂרָאֵל
בְּקִבְלָת הַתּוֹרָה, הָיוּ אוֹמְרֵי, אֵלּוּ הַדִּגְלִים,
שֶׁמֵּרָאִים עַל הַיַּחֲדוּד וְהַשְּׁלוֹם, בְּדִלְקָמֶן
בְּסֻמוֹךְ (אות ג).²³

צִוּוִּים וּמִקּוּדוֹת

שהוא טוען את ארון חי העולמים אינו טוען ארונו
של מת. אם עשיתם כן וטענתם את מיטתי כשם
שצויתי אתכם, הקדוש ברוך הוא עתיד להשרות
אתכם דגלים דגלים. כיון שנפטר, טענו אותו כשם
שצויה אותם, שנאמר (שם נ, יב) 'ויעשו בניו לו כן
כאשר ציום', מה כתיב אחריו (שם פסוק יג) 'וישאו
אותו בניו ארצה כנען'. כיון שיצאו ישראל ממצרים,
אמר הקדוש ברוך הוא, הרי השעה שיעשו דגלים
דגלים, כשם שבישרן אביהן שהן עתידין לעשות
דגלים, מיד אמר הקדוש ברוך הוא למשה, עשה
אותם דגלים לשמי. מיד התחיל משה מיצר, אמר
עתיד מחלוקת להיות בין השבטים, אם אומר לשבט
יהודה לשרות במזרח, אומר אי אפשר לי לשרות אלא
בדרום, וכן כל שבט ושבט כיוצא בו, אמר לו הקדוש
ברוך הוא, משה איכפת לך, אינך צריכין לך בדבר זה,
מעצמן הם מכירין דירתן, למה שצוותא אביהם בידם
היאך לשרות בדגלים, אינך מחדש עליהם דבר, כבר
יש בידן טכסיס אביהן, כשם שהקיפו את מיטתו, כך
יקיפו את המשכן, מנין שנאמר 'איש על דגלו
באותות [לבית אבותם]'. וזה לשון רש"י (במדבר ב,
ב), 'באותות לבית אבותם', באות שמסר להם יעקב

למשה לך עשה אותם דגלים, כמו שנתאו, 'איש על
דגלו באותות'. יא. ובוה מיושבת הקושיא
הראשונה מנין למדרש לדרוש הפסוק 'לא עשה כן
לכל גוי' על הדגלים, שמתוך הטעם שנותן הפסוק
'ומשפטים בל ידעו' אנו למדים שכונת הפסוק על
הדגלים שניתנו לישראל בקבלת התורה. ולא דרש
שכונת דוד על מה שקבלו את התורה עצמה, לפי
שמשמע בפסוק שקבלת התורה היתה סיבה למעלה
אחרת, וזוהי מעלת הדגלים שקיבלוה מחמת שקיבלו
את התורה. יב. לשון הפסוק, 'איש על דגלו
באותות לבית אבותם' יחנו בני ישראל סביב לאהל
מועד יחנו'. יג. לשון המדרש תנחומא, לא היה
צריך לומר אלא 'איש על דגלו', ומה תלמוד לומר
'על דגלו באותות', אלא בשעה שנפטר יעקב אבינו
מן העולם, אמר להם (בראשית מז, ל) 'ושכבתי עם
אבותי ונשאתני ממצרים וקברתני בקברתם' וכו',
אמר להם, יהודה ישכר וזבולון יטענו מיטתי מן
המזרח, ראובן ושמעון וגד מן הדרום, אפרים ומנשה
ובנימין מן המערב, דן ואשר ונפתלי מן הצפון, יוסף
אל יטעון שהוא מלך ואתם צריכין לחלוק לו כבוד,
ולוי אל יטעון, למה, שהוא טוען את הארון, ומי

פסוקים
'מגיד דבריו'
'לעקב' וכו'
'לא עשה כן'
לכל גוי.

עַל פֶּסוּק (ויקרא יח, ד) 'אַתָּה מְשַׁפְּטִי
תַעֲשֵׂנוּ וְאַתָּה חֲקַתִּי תִשְׁמְרוּ' וכו', גַּם
יָאֵלוּ לֹא רָצוּ לְקַבֵּל.

בְּדֹאִיתָא בִּילְקוּט (שמעוני פרשת יתרו רמז
רפז), 'אֲנֹכִי ה' אֱלֹהֶיךָ' (שמות
כ, ב), 'שִׁבְשֹׁנְתָגְלָה הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל
בְּנֵי עֲשׂוֹ, וְאָמַר לָהֶם, מְקַבְּלִים אַתֶּם אֶת
הַתּוֹרָה, אָמְרוּ לוֹ, מַה כְּתִיב בָּהּ. אָמַר
לָהֶם, 'לֹא תִרְצָח' (שם פסוק יג). אָמְרוּ לוֹ,

וְזָהוּ 'מַגִּיד דְּבָרָיו לְיַעֲקֹב', שֶׁהוֹדִיעַ
לְיַעֲקֹב מַה שֶׁהָיָה רוֹצֵה לַצּוֹת
לְיִשְׂרָאֵל, כְּדֵי שִׁיעָקֵב גַּם בֶּן יִחְלָקֵם
כָּךְ, וְאַחֵר כָּךְ, כְּשֶׁיֵּצְאוּ מִמִּצְרַיִם, צָוָה
לָהֶם 'חֲקִיו וּמִשְׁפָּטָיו', לְאַפְקִי הָאֲמוֹת,
שֶׁלֹּא דֵי שֶׁלֹּא רָצוּ לְקַבֵּל הַחֲקִים,
שֶׁהֵם מִבְּלִי טַעַם, אֲלֵא אַף הַמִּשְׁפָּטִים,
שֶׁהֵם דְּבָרִים שֶׁאֵלֵּמָּלֵא לֹא נִכְתְּבוּ
רְאוּיִים הֵם לְכַתֵּב, כְּמוֹ שֶׁכָּתַב רַשִׁי

זֶרַע שְׁמִשׁוֹן הַמִּבְאָר

וּמִשְׁפָּטָיו, וְהִזְכִּיר זֹאת, כְּדֵי לְאַפְקִי -
לְהוֹצִיא וּלְמַעַט אֶת הָאֲמוֹת, שֶׁלֹּא דֵי שֶׁלֹּא
רָצוּ לְקַבֵּל אֶת ה' חֲקִים, שֶׁהֵם מַצּוֹת
מִבְּלִי טַעַם מִפְּנֵי מַה צָרִיךְ לְקִיּוּמָם, אֲלֵא
אַף אֶת ה' הַמִּשְׁפָּטִים, שֶׁהֵם דְּבָרִים -
מַצּוֹת הַמוֹבְנוֹת בְּשֶׁכַל כָּל אָדָם, שֶׁאֵלֵּמָּלֵא
- אַף אִם לֹא נִכְתְּבוּ רְאוּיִים הֵם לְכַתֵּב,
כְּמוֹ שֶׁכָּתַב רַשִׁי עַל הַפֶּסוּק (ויקרא יח, ד)
'אַתָּה מְשַׁפְּטִי תַעֲשֵׂנוּ וְאַתָּה חֲקַתִּי תִשְׁמְרוּ'
וְכוּ', גַּם אֶת מַצּוֹת אֵלֶּיךָ לֹא רָצוּ הַגּוֹיִם
לְקַבֵּל.

וְזָהוּ מַה שֶׁנֶּאֱמַר בַּתְּחִילַת הַפֶּסוּק 'מַגִּיד
דְּבָרָיו לְיַעֲקֹב', וְאֵין הַכוּוּנָה עַל הַמַּצּוֹת
שֶׁצִּוָּה אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּמוֹכֵן מִפְּשֵׁט
הַפֶּסוּק, אֲלֵא מִרְמֵז, שֶׁהַקִּב"ה הוֹדִיעַ לְיַעֲקֹב
אֲבִינוּ, אֶת 'דְּבָרָיו' וְהִינֵנו מַה שֶׁהָיָה רוֹצֵה
לַצּוֹת לְיִשְׂרָאֵל בַּעֲתִיד, כְּלוֹמַר, אֶת סֹדֶר
הַדְּגָלִים, כְּדֵי שִׁיעָקֵב גַּם בֶּן יִחְלָקֵם כָּךְ -
שִׁישְׂאוּ אֶת אֲרוֹנֵנוּ לִקְבְּרוֹ בְּאוֹתוֹ הַסֹּדֶר
מִמֶּשֶׁ. וְלִכְךָ נֶאֱמַר כֵּן 'דְּבָרָיו', שֶׁכֵּן אֵינוֹ
מְדַבֵּר עַל מַצּוֹת הַתּוֹרָה שֶׁהֵם כְּחוֹק וּמִשְׁפָּט
לְדוֹרוֹת.

הַגּוֹיִם לֹא רָצוּ לְקַבֵּל אֶת 'חֻקִּיו' - מַצּוֹת בְּלֹא טַעַם
וְאֵף לֹא אֶת 'מִשְׁפָּטָיו' - מַצּוֹת עִם טַעַם

וְהַמִּשְׁיָן הַפֶּסוּק לּוֹמַר 'חֲקִיו וּמִשְׁפָּטָיו
לְיִשְׂרָאֵל', וְבוֹזֵה מְדַבֵּר עַל כִּלּוֹת הָאוֹמָה
הַיִּשְׂרָאֵלִית, שֶׁבְּדוֹרוֹת אַחֵר כָּךְ, כְּשֶׁיֵּצְאוּ
יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם, צָוָה לָהֶם הַקִּב"ה אֶת
הַתּוֹרָה, שֶׁכּוֹלֶלֶת שְׁתֵּי מִינֵי מַצּוֹת, 'חֲקִיו

וּבְדֹאִיתָא בִּילְקוּט (שמעוני פרשת יתרו רמז
רפז), עַל הַפֶּסוּק (שמות כ, ב) 'אֲנֹכִי ה'
אֱלֹהֶיךָ'^{טו}, 'שִׁבְשֹׁנְתָגְלָה הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
עַל בְּנֵי עֲשׂוֹ, וְאָמַר - שֶׁלֹּא לָהֶם, הָאֵם
מְקַבְּלִים אַתֶּם אֶת הַתּוֹרָה. אָמְרוּ לוֹ,
מַה כְּתִיב בָּהּ - מַה כְּתוּב בַּתּוֹרָה. אָמַר לָהֶם,
'לֹא תִרְצָח'^{טז} (שם פסוק יג). אָמְרוּ לוֹ,

צִיּוֹנִים וּמִקּוּדוֹת

גִּזְרֵת הַמֶּלֶךְ, שִׁיצַר הָרַע מִשִּׁיב עֲלֵיהֶם, לְמַה לֵּנוּ
לְשׁוֹמְרֵן, וְאוֹמוֹת הָעוֹלָם מִשִּׁיבִין עֲלֵיהֶם, כְּגוֹן אֲכִילַת
חֲזִיר וּלְבִישַׁת שַׁעֲטָנֵנוּ וְטִהַרְתָּ מִי חֲטָאֵת, לִכְךָ נֶאֱמַר
'אֲנִי ה'' גִּזְרֵתִי עֲלֵיכֶם, אִי אַתֶּם רְשָׁאִים לְהַפְטֹר.
טו. לְשׁוֹן הַפֶּסוּק, 'אֲנֹכִי ה' אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ
מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבֵּית עֲבָדִים. טז. לְשׁוֹן הַפֶּסוּק,
'לֹא תִרְצָח' לֹא תִנָּאֵף לֹא תִגָּבֵן לֹא תַעֲנֶה כְרַעְךָ עַד
שֶׁקֶר'.

אֲבִיהֶם כִּשְׁנִשְׂאוֹהוּ מִמִּצְרַיִם, שֶׁנֶּאֱמַר (בְּרַאשִׁית נ, יב)
'וַיַּעֲשֵׂנוּ בְּנֵי לוֹ כֵּן כְּאִשֶּׁר צִוָּה, יְהוּדָה וַיִּשְׁכַּר
וַיִּבּוֹלֵן יִשְׂאוֹהוּ מִן הַמִּזְרָה, וַיֹּאבִיב וּשְׁמַעוֹן וְגַד מִן
הַדְּרוֹם וכו'. יד. לְשׁוֹן הַפֶּסוּק, 'אַתָּה מְשַׁפְּטִי
תַעֲשֵׂנוּ וְאַתָּה חֲקַתִּי תִשְׁמְרוּ לְלֶכֶת בָּהֶם אֲנִי ה'
אֱלֹהֵיכֶם. ולשון רש"י, 'אַתָּה מִשְׁפָּטִי תַעֲשֵׂנוּ, אֲלֵא
דְּבָרִים הָאֲמוּרִים בַּתּוֹרָה בְּמִשְׁפָּט, שֶׁאֵלֵּי לֹא נֶאֱמַר,
הֵיוּ כְּדֹאִי לֹאֲמַרְן. וְאַתָּה חֻקֹּתֵי תִשְׁמְרוּ, דְּבָרִים שֶׁהֵם

הַבְּרָכָה שֶׁבְּרָכּוֹ אָבִיו 'וְהוּא יְהוָה פָּרָא
אָדָם' וְכו' (בראשית טו, יב).
וְיִשְׂרָאֵל קָבְלוּ הַכֹּל, חֲקִים
וּמִשְׁפָּטִים, וּמִשׁוֹם הָכִי
קָרָאם 'יִשְׂרָאֵל' לְשׁוֹן חֲשִׁיבוּת, וְלָכֵן צִוָּה
לָהֶם הַדְּגֻלִּים, 'וְלֹא עָשָׂה כֵן' וְכו' מִשׁוֹם
'וּמִשְׁפָּטִים' וְכו'.

הוא יִרְשֶׁה שְׁהוּרִישׁ לָנוּ אָבִינוּ, 'וְעַל
חֶרֶבֶךָ תַּחֲיָה' (בראשית כו, מ). וְעַמּוֹן
וּמִזָּאב הִשִּׁיבוּ, שֶׁעָקְרָם בָּא מִהֶנְאוּף,
בְּדִכְתִּיב (בראשית יט, לו) 'וְתַהֲרִין שְׁתִּי
בְּנוֹת לוֹט מֵאֲבִיהֶן', וְלֹא רָצוּ לְקַבֵּל
'לֹא תִנָּאף' (שמות שם). וְיִשְׁמַעְאֵל לֹא
רָצָה לְקַבֵּל 'לֹא תִגְנֹב' (שם), מִשׁוֹם

זֶרַע שְׁמִשׁוֹן הַמִּבְאֵר

'ישראל' לשון חשיבות, לפי שקיבלו גם החוקים

וְיִשְׂרָאֵל קָבְלוּ הַכֹּל, הֵן אֵת ה'חֲקִים' וְהֵן
אֵת ה'מִשְׁפָּטִים', וּמִשׁוֹם הָכִי - שִׁקִּיבְלוּ אֵף
אֵת ה'חֻקִּים' שֶׁאֵין לָהֶם טַעַם, קָרָאם כֵּן
בְּשֵׁם 'יִשְׂרָאֵל' דִּיּוּקָא, שֶׁהוּא 'לְשׁוֹן
חֲשִׁיבוּת', יוֹתֵר מִשֵּׁם 'יַעֲקֹב'. וְהַמְשִׁיךְ
הַפְּסוּק לִרְמֵז, שֶׁכֵּן צִוָּה לָהֶם הַדְּגֻלִּים, שֶׁכֵּן
בְּמִתֵּן תּוֹרָה רָאוּ אֵת הַמִּלְאכִּים שֶׁשְׁשׁוּיִים
כְּדִגְלִים וְנִתְּאוּ לִהְיוֹת אֵף הֵם כֵּן. וְלֹא עָשָׂה
כֵּן לְכָל גּוֹי, לִתֵּת לָהֶם אֵת מַעֲלַת הַדְּגֻלִּים,
מִשׁוֹם 'וּמִשְׁפָּטִים בָּל יִדְעוּם' - שֶׁלֹּא רָצוּ
לְקַבֵּל עֲלֵיהֶם אֵת תּוֹרָה וְאֵף לֹא אֵת הַמִּצְוֹת
הַשְּׁכִלִיּוֹת שֶׁנִּקְרָאִים 'מִשְׁפָּטִים' ^{כא}.

הרי הרציחה הוא יִרְשֶׁה שְׁהוּרִישׁ לָנוּ אָבִינוּ
עָשׂו, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (בראשית כז, מ) 'וְעַל חֶרֶבֶךָ
תַּחֲיָה', וְלִכֵּן אֵין אֲנַחְנוּ יוֹכֵלִים לְקַבֵּל
עֲלֵינוּ אֵת הַתּוֹרָה. וְכֵן בֹּא הַקִּבְ"ה אֲצֵל עַמּוֹן
וּמִזָּאב לִיתֵּן לָהֶם אֵת הַתּוֹרָה, וְלֹא רָצוּ,
וְהִשִּׁיבוּ, שֶׁעָקְרָם בָּא מִהֶנְאוּף, בְּדִכְתִּיב
(שם יט, לו) 'וְתַהֲרִין שְׁתִּי בְּנוֹת לוֹט
מֵאֲבִיהֶן', וְלֹא רָצוּ לְקַבֵּל אֵת הַתּוֹרָה
שֶׁכְּתוּב בָּהּ (שמות שם) 'לֹא תִנָּאף'. וְיִשְׁמַעְאֵל
לֹא רָצָה לְקַבֵּל מִה שֶׁכְּתוּב בַּתּוֹרָה (שם) 'לֹא
תִגְנֹב', מִשׁוֹם הַבְּרָכָה שֶׁבְּרָכּוֹ אָבִיו (בראשית
טו, יב) 'וְהוּא יְהוָה פָּרָא אָדָם' וְכו'. הרי
שֶׁאִפִּילוּ אֵת הַמִּצְוֹת שִׁישׁ בָּהֶם טַעַם שֶׁהֵם
'הַמְשִׁפָּטִים', לֹא רָצוּ הָאוֹמוֹת לְקַבֵּל.

צִיּוֹנִים וּמִקְדּוֹת

אָדָם, וְכָתִיב (שם מ, טו) 'כִּי גִוֹנֵב גּוֹנֵבְתִּי. וְכִשְׁבָּא
אֲצֵל יִשְׂרָאֵל מִיִּמִּינוֹ אֵשׁ דַּת לְמוֹ' (דברים לג, ב), פִּתְחוּ
כּוֹלָם וְאָמְרוּ 'כֹּל אֲשֶׁר דָּבַר ה' נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע' (שמות
כד, ז), וְכֵן הוּא אוֹמֵר (חֲבֻקָּק ג, ו) 'עֲמֹד וַיִּמּוֹדֵר אֶרֶץ
רָאָה וַיִּתֵּר גּוֹיִם'. יב. כְּמִבּוֹאֵר בְּזוּהָר (פִּרְשֵׁת
תְּרוּמָה קע"ה, ב) זֶה לְשׁוֹנוֹ, תֵּאֵנָה, אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן,
בְּגִין כֵּךְ יִשְׂרָאֵל אֲתִקְרִי. דִּתֵּאֵנָה, יַעֲקֹב תִּתְּאֵה, יִשְׂרָאֵל
עֲלֵאָה, יַעֲקֹב לֹא שְׁלִימוֹתָ, יִשְׂרָאֵל שְׁלִימוֹתָ דְּכוּלָּא
לְפִי שִׁיעָקֵב הוּא בְּשִׁלְמוֹת הַעֲלִיּוֹן, לִכֵּן נִקְרָא
'יִשְׂרָאֵל', כִּי 'יַעֲקֹב', נִקְרָא בְּחִינַת הַחֶלֶק שֶׁלֹּמֶטָה
דְּזַעֲרִי אֲנִפִּין, וְיִשְׂרָאֵל נִקְרָא בְּחֶלֶק הַעֲלִיּוֹן, וַיַּעֲקֹב
אֵינוֹ בְּשִׁלְמוֹת, וְיִשְׂרָאֵל הוּא בְּשִׁלְמוֹת הַכֹּל.
ב. אֵף שֶׁלֹּאֲרָה נִתֵּן לֹמֵר שֶׁקָּרָאם בְּשֵׁם 'יִשְׂרָאֵל'
כְּדִי לַחֲלֹק הַפְּסוּק מִתְּחִילָתוֹ, לְהַדְגִּישׁ שֶׁמְדַבֵּר עַל
כִּלְלוֹת יִשְׂרָאֵל וְלֹא עַל יַעֲקֹב אֲבִינוּ, מִכֹּל מְקוֹם רַבִּינוּ
מוֹסִיף עוֹד טַעַם, שֶׁעֲצֵם מִה שֶׁנִּקְרָא 'יִשְׂרָאֵל' מוֹרָה
עַל חֲשִׁיבוּתָם שֶׁקִּבְּלוּ אֵת הַתּוֹרָה. כא. וְזֶה
מִתִּישְׁבֶּת בִּיטוּר הַקּוּשִׁיא הָרֵאשׁוֹנָה שֶׁהִקְשָׁה רַבִּינוּ
מִגִּין שְׁכוּנַת דוֹד עַל הַדְּגֻלִּים, וְגַם מִיּוֹשֶׁבֶת הַקּוּשִׁיא

יו. לְשׁוֹן הַפְּסוּק, 'וְעַל חֶרֶבֶךָ תַּחֲיָה וְאֵת אֲחִיךָ תַּעֲבֹד
וְהִנֵּה פֶּאֶשֶׁר תִּרְדִּי וּפִרְקָתְךָ עָלָי מֵעַל צִנָּאָךְ'.
יח. לְשׁוֹן הַפְּסוּק, 'וְהוּא יְהוָה פָּרָא אָדָם יָדוּ בְּכָל יוֹד
כֹּל בּוֹ וְעַל פְּנֵי כָל אֲחָיו יִשְׁכֵּן'. לְשׁוֹן הִילְקוּט,
וּלְפִיכֵךְ נִתְּבַעוֹ אוֹמוֹת הָעוֹלָם בַּתּוֹרָה, שֶׁלֹּא לִיתֵּן
פִּתְחוֹן פֶּה לְאוֹמוֹת, אֲלוֹ נִתְּבַעוּ כְּבֵר קִבְּלָנוּ עֲלֵינוּ,
הִרִי נִתְּבַעוּ וְלֹא קִבְּלוּ עֲלֵיהֶם. וַיֹּאמֶר ה' מִסִּינֵי בֹא'
(דברים לג, ב), נִגְלָה עַל בְּנֵי עָשׂו הַרְשַׁע וְאָמַר לָהֶם,
מִקְבִּלִים אַתֶּם עֲלֵיכֶם אֵת הַתּוֹרָה, אָמְרוּ לוֹ, מִה כְּתִיב
בָּהּ, אָמַר לָהֶם 'לֹא תִרְצֹחַ' (שמות כ, יג), אָמְרוּ לוֹ, הוּא
יִרוּשָׁה שְׁהוּרִישׁ לָנוּ אָבִינוּ וְעַל חֶרֶבֶךָ תַּחֲיָה' (בראשית
כו, מ). נִגְלָה עַל בְּנֵי עַמּוֹן וּמִזָּאב, אָמַר לָהֶם, מִקְבִּלִים
אֵת הַתּוֹרָה, אָמְרוּ לוֹ, מִה כְּתִיב בָּהּ, אָמַר לָהֶם 'לֹא
תִנָּאף' (שמות שם), אָמַר לָהֶם, וְהֵלֵךְ כּוֹלֵן בְּנֵי מִנְאֵפִים
הֵן, שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית יט, לו) 'וְתַהֲרִין שְׁתֵּי בְּנוֹת לוֹט
מֵאֲבִיהֶן'. נִגְלָה עַל בְּנֵי יִשְׁמַעְאֵל, אָמַר לָהֶם, מִקְבִּלִין
אַתֶּם עֲלֵיכֶם הַתּוֹרָה, אָמַר לָהֶם, מִה כְּתִיב בָּהּ, אָמַר
לָהֶם, 'לֹא תִגְנֹב' (שמות שם), אָמְרוּ לוֹ, זֶה בְּרַכָּה שֶׁנִּתֵּן
לָנוּ אֲבִינוּ, שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית טו, יב) 'וְהוּא יְהוָה פָּרָא

ב

מִדְרָשׁ (במד"ר א, א), 'וַיִּדְבֹּר ה' אֶל מֹשֶׁה
בַּמִּדְבָּר סִינִי' (במדבר א, א), זֶה
שֶׁאָמַר הַכְּתוּב (תהלים לו, ז) 'מִשְׁפָּטֶיךָ
תְּהוֹם רָבָה', אָמַר רַבִּי מֵאִיר, מִשַּׁל אֵת
הַצְּדִיקִים בְּדִירָתָם, וְאֵת הָרָשָׁעִים
בְּדִירָתָם. אֵת הַצְּדִיקִים בְּדִירָתָם,
'בְּמַרְעָה טוֹב אֲרַעָה אֹתָם' (יחזקאל לד, יד),
וְאֵת הָרָשָׁעִים בְּדִירָתָם, 'בְּיוֹם רִדְתּוֹ
שְׂאוּלָה וְכוּ' בְּפֶתִי עָלָיו אֵת תְּהוֹם'
וְכוּ' (שם לא, טו).

מאמרם ז"ל
'משפטיו'
תהום רבה'
וכו, משל
את
הצדיקים
בדירותם ואת
הרשעים
בדירותם.

זֶרַע שְׁמִשׁוֹן הַמִּבְאָר

ב

החודבן של האומות יתקיים לעתיד

שכרם של הצדיקים בְּדִירָתָם, וְאֵת עוֹשֵׁם
שֶׁל הָרָשָׁעִים בְּדִירָתָם. הַמִּשְׁלָל אֵת שֶׁכֶר
הַצְּדִיקִים בְּדִירָתָם - שְׁהִיא בְּהַרִים הַטּוֹבִים,
כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (יחזקאל לד, יד) 'בְּמַרְעָה טוֹב
אֲרַעָה אֹתָם וּבְהָרֵי מְרוֹם יִשְׂרָאֵל יִהְיֶה
נִוְהָם'¹, וְהַמִּשְׁלָל אֵת הָרָשָׁעִים בְּדִירָתָם -
שְׁהִיא בְּתֵהוֹם וְחוֹשֶׁךְ, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (שם לא, טו)
'בְּיוֹם רִדְתּוֹ שְׂאוּלָה וְכוּ' בְּפֶתִי עָלָיו אֵת
תְּהוֹם' וְכוּ'².

דְּקוּדוּקִים בְּדִרְשׁ 'משל את הצדיקים בדירתם' וכו'
אִמְרוּ בַּמִּדְרָשׁ (במד"ר א, א), עַל הַפְּסוּק
(במדבר א, א) 'וַיִּדְבֹּר ה' אֶל מֹשֶׁה בַּמִּדְבָּר
סִינִי'³, זֶה שֶׁאָמַר הַכְּתוּב (תהלים לו, ז)
'צִדְקָתְךָ כְּהַרִי אֶל מִשְׁפָּטֶיךָ תְּהוֹם רָבָה'⁴,
הַצְּדִיקוֹת שֶׁאֵתָּה עוֹשֶׂה לְצִדְיקִים הֵם גְּבוּהִים
כְּמוֹ הַהָרִים, וְהַמִּשְׁפָּטִים שֶׁאֵתָּה עוֹשֶׂה
לְרָשָׁעִים רַבּוֹ כְּמוֹ הַתְּהוֹם הַגָּדוֹל⁵. אָמַר רַבִּי
מֵאִיר, הַקֵּב"ה מִשַּׁל - הַמִּשְׁלָל וְדִמָּה אֵת

צִיּוֹנִים וּמִקְדּוֹת

לִיעֲקֹב, הַקֵּב"ה גִּילָה דְּבַר הַדְּגָלִים שְׁעֵתִיד לְצוּת עַל
יִשְׂרָאֵל לִיעֲקֹב אֲבִינוּ, וְלֹכֵן הוּא צִיּוֹה אֹתָם שִׁישְׂאוּ
אוֹתוֹ בְּסִדֵּר שֶׁל הַדְּגָלִים. וְחֻקּוֹ וּמִשְׁפָּטֵי נֶטֶן
'לְיִשְׂרָאֵל', שְׁבִנִי יִשְׂרָאֵל קִיבְלוּ בְּסִינִי, הֵן אֵת הַחֻקִּים
שֶׁלֹּא נִתְּגַלָּה טַעֲמָם, וְהֵן אֵת הַמִּשְׁפָּטִים - הַמְּצוּת
הַשְּׁכִלּוּת. וְלֹכֵן 'לֹא עֲשֵׂה כֵן לְכָל גּוֹי', שֶׁלֹּא נֶטֶן לָהֶם
מַעֲלָה זוֹ שֶׁל דְּגָלִים, אוֹלָם יִשְׂרָאֵל שֶׁכֵּן קִיבְלוּ אֵת
הַתּוֹרָה, רָאוּ בַּעַת קִבְלָתָהּ מַעֲלָה זוֹ אֲצֵל הַמַּלְאָכִים
וּמֵאֵז נִתְּאוּ לָהּ, וְזֶה הַטַּעַם שֶׁהָאוֹמוֹת לֹא קִיבְלוּ זֹאת,
לִפִּי שֶׁ'מִּשְׁפָּטִים בִּל יִדְעוּם' - הֵם לֹא קִיבְלוּ עֲלֵיהֶם
אֲפִילוֹ אֵת הַמְּצוּת הַשְּׁכִלּוּת.

א. לְשׁוֹן הַפְּסוּק, 'וַיִּדְבֹּר ה' אֶל מֹשֶׁה בַּמִּדְבָּר סִינִי
בְּאֶהֱל מוֹעֵד בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ הַשְּׁנִי בְּשָׁנָה הַשְּׁנִית לְצִאתָם
מִצְרָיִם מִצְרָיִם לְאֶמְרָה'. ב. לְשׁוֹן הַפְּסוּק, 'צִדְקָתְךָ
כְּהַרִי אֶל מִשְׁפָּטֶיךָ תְּהוֹם רָבָה אֶדָם וּבְהִמָּה תוֹשִׁיעַ
ה'". ג. עֲפָ"י מִצְדוֹת דוֹר שֶׁם. ד. לְשׁוֹן
הַפְּסוּק, 'בְּמַרְעָה טוֹב אֲרַעָה אֹתָם וּבְהָרֵי מְרוֹם יִשְׂרָאֵל
יִהְיֶה נִוְהָם שֶׁם תִּרְבֶּצְנָה בְּגִנָּה טוֹב וּמִרְעָה שְׁמֵן
תִּרְעֶנָּה אֶל הָרִי יִשְׂרָאֵל'. וּפִירֵשׁ הַרְד"ק, אִמְרָה זֶה עַל
יְרוּשָׁלַיִם שֶׁהִיא גְּבוּהָה מִכָּל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְכֵן יִשְׂרָאֵל
יִהְיֶה לָהֶם נוֹה בִּירוּשָׁלַיִם לְעֵתִיד לְבָא. ה. לְשׁוֹן
הַפְּסוּק, 'כֹּה אָמַר ה' אֱלֹהֵיִם בְּיוֹם רִדְתּוֹ שְׂאוּלָה
הַאֲבִלְתִּי פֶּתִי עָלָיו אֵת תְּהוֹם וְאֶמְנַע נְהוּמָתִי וְיִקְלָאוּ

הַשְּׁנִיָּה לְבָאָר חִילוֹק הַלְשׁוֹנוֹת בַּפְּסוּק שֶׁהִזְכִּיר גַּם שֶׁם
'יַעֲקֹב' וְגַם שֶׁם 'יִשְׂרָאֵל', וְכֵן מֵה חִילוֹק בֵּין 'דְּבִרְיוֹ'
'לְחֻקּוֹ' וּלְ'מִשְׁפָּטֵי'. שֶׁתְּחִלַּת הַפְּסוּק 'מְגִיד דְּבִרְיוֹ
לִיעֲקֹב' נִדְרֵשׁ עַל יַעֲקֹב אֲבִינוּ שֶׁגִּילָה לוֹ הַקֵּב"ה
'דְּבִרְיוֹ' שֶׁל הַצִּיּוֹנִי הַעֲתִידִי לְיִשְׂרָאֵל עַל הַדְּגָלִים. וְעוֹד
הַמִּשְׁיךְ לִוְמֵר 'חֻקּוֹ וּמִשְׁפָּטֵי לְיִשְׂרָאֵל', 'יִשְׂרָאֵל'
הַכוּוֹנֶה לְבִנֵּי יִשְׂרָאֵל, וְבוֹזֵה מִבְּאָר הַטַּעַם שִׁישְׂאוּ
קִבְלוּ אֵת הַדְּגָלִים וְלֹא הָאוֹמוֹת, כִּי הָאוֹמוֹת לֹא הִיוּ
רוֹצִים לְקַבֵּל עַל עֲצֻמָּם לֹא אֵת הַחֻקִּים - שֶׁאִין בְּהֵם
טַעַם, וְאִף לֹא אֵת הַמִּשְׁפָּטִים - שִׁישׁ בְּהֵם טַעַם, וְאִילוּ
יִשְׂרָאֵל קִיבְלוּ עֲלֵיהֶם אִף אֵת הַחֻקִּים. וּבְקִבְלַת הַתּוֹרָה
הַכּוֹלֶלֶת אֵת חֻקּוֹתֶיהָ וּמִשְׁפָּטֶיהָ, אֵז נִתְּאוּ יִשְׂרָאֵל
לְדְּגָלִים, וּמִכָּאֵן הוֹכִיחַ הַמִּדְרָשׁ שְׁכוּנוֹת דוֹד בְּאוֹמְרוֹ
'לֹא עֲשֵׂה כֵן לְכָל גּוֹי' - שֶׁמִּדְּבַר עַל הַדְּגָלִים שֶׁנִּזְכְּרוּ
קוֹדֵם לְכֵן בְּמֵה שֶׁאִמְרָה 'מְגִיד דְּבִרְיוֹ לִיעֲקֹב' שֶׁהוֹדִיעַ
לִיעֲקֹב עֲנִין הַדְּגָלִים, שֶׁמַּעֲלָה זוֹ לֹא נֶטֶן לְגוֹיִים.

תְּמִצִּית הַדְּרוֹשׁ: א. הַמִּדְרָשׁ מִבְּאָר שֶׁהִשְׁבַּח שְׁנֵאמַר
בַּפְּסוּק 'לֹא עֲשֵׂה כֵן לְכָל גּוֹי' הַכוּוֹנֶה עַל הַדְּגָלִים.
וְהַהֲכָרָה שֶׁל הַמִּדְרָשׁ לְדְרוֹשׁ זֹאת עַל מַעֲלָה זוֹ, מִשּׁוֹם
שֶׁכֵּכָּן פְּסוּק זֶה וְכֵן הַקּוֹדֵם לוֹ 'מְגִיד דְּבִרְיוֹ לִיעֲקֹב'
חֻקּוֹ וּמִשְׁפָּטֵי לְיִשְׂרָאֵל, לֹא עֲשֵׂה כֵן לְכָל גּוֹי
וּמִשְׁפָּטִים בִּל יִדְעוּם' מִתְּבָאִרִים הֵטֵב שְׁרוּמוֹזִים עַל
עֲנִין נִתְּנֵת מַעֲלַת הַדְּגָלִים לְיִשְׂרָאֵל. 'מְגִיד דְּבִרְיוֹ'

לְאִמּוֹת הָעוֹלָם עָלִיו. אָמַר רַבִּי יוֹסִי בְּרַבִּי חֲנִינָא, חֲמִשָּׁה שְׁמוֹת יֵשׁ לוֹ, 'מִדְבָּר צִין', שְׁנַצְטוּוּ וְכוּ', וּמָה שְׁמוֹ, 'חֹרֵב' שְׁמוֹ. וּפְלִיגָא דְרַבִּי אֲבָהוּ, דְּאָמַר 'הָר סִינִי' שְׁמוֹ, וְלָמָּה נִקְרָא שְׁמוֹ 'הָר חֹרֵב', שִׁירְדָּה חֲרָבָה לְאִמּוֹת עָלִיו.

וְהִקְשָׁה הָרִי"ף (על עין יעקב) שָׁם (ד"ה א"ל ההוא), מֵאִי בִינִייהוּ, לְדָרֵשׁ

מִקְשִׁים הָעוֹלָם, מָה עֲנִין פְּסוּק וְיִדְבָּר ה' אֵל מֹשֶׁה בַּמִּדְבָּר סִינִי, עִם פְּסוּק מ'שִׁפְטִיךָ תִּהְיֶה רַבָּה', וְעַם דָּרֵשׁ זֶה שֶׁל רַבִּי מֵאִיר. וְעוֹד, עַל גּוֹף הַדָּרֵשׁ שֶׁל רַבִּי מֵאִיר קִשָּׁה, לָמָּה דִּקְרָא הַמְּשִׁילָם בְּדִירְתָם, וּמָה תוֹעֵלַת בָּזָה. וַיֵּשׁ לֹאמַר, דְּאִיתָא בְּפֶרֶק ט' דְּשַׁבָּת (פמ), א), מֵאִי 'הָר סִינִי', שִׁירְדָּה שְׁנָאָה

זֶרַע שְׁמִשׁוֹן הַמִּבְאֵר

יוֹסִי בְּרַבִּי חֲנִינָא, חֲמִשָּׁה שְׁמוֹת - כִּינוּיִם, יֵשׁ לוֹ - לִסִּינִי, אֶחָד מֵהֶם הוּא 'מִדְבָּר צִין', וְנִקְרָא כֵן מִלְשׁוֹן 'צִיּוּר', מִפְּנֵי שְׁנַצְטוּוּ יִשְׂרָאֵל עָלָיו אֶת הַתּוֹרָה וְכוּ'. וְעוֹד נִתְכַּנֵּה בְּשֵׁם 'מִדְבָּר סִינִי', וְנִקְרָא כֵן מִלְשׁוֹן 'שְׁנָאָה', עַל שֵׁם שִׁירְדָּה שְׁנָאָה לְאִמּוֹת עָלִיו. וּמָה הוּא שְׁמוֹ - שֵׁם הָעֵצִים שֶׁלּוֹ, 'חֹרֵב' שְׁמוֹ. וּפְלִיגָא - וּדְבִרִּיהֶם חֲלוּקִים עַל דְּרַבִּי אֲבָהוּ, דְּאָמַר ש'הָר סִינִי' הוּא שְׁמוֹ - שֵׁם הָעֵצִים שֶׁלּוֹ, וְלָמָּה נִקְרָא שְׁמוֹ בְּכִינוּי 'הָר חֹרֵב', מִלְשׁוֹן חֹרֵב, לְפִי שִׁירְדָּה חֲרָבָה - גִּזִּירַת חֹרֵב, לְאִמּוֹת עָלִיו - שֶׁקִּיבְּלוּ שֵׁם גִּזֵּר דִּין וְעוֹנֶשׁ, עַל אֲשֶׁר לֹא רָצוּ לִקְבֹּל שֵׁם אֶת הַתּוֹרָה.

שְׁנָאָה בְּכָלל חֹרֵב, וְאֵין חֹרֵבָה בְּכָלל שְׁנָאָה

וְהִקְשָׁה הָרִי"ף (על עין יעקב) שָׁם (ד"ה א"ל ההוא), מֵאִי בִינִייהוּ - אִיזָה חִילּוּק יֵשׁ בֵּין שִׁיטַּת רַב חֲסֵדָא וְרַבָּה בַּר רַב הוֹנָא, לְשִׁיטַּת רַבִּי אֲבָהוּ, הָאֵם דְּרֵשׁ

מִקְשִׁים הָעוֹלָם, מָה עֲנִין הַפְּסוּק וְיִדְבָּר ה' אֵל מֹשֶׁה בַּמִּדְבָּר סִינִי, עִם הַפְּסוּק מ'שִׁפְטִיךָ תִּהְיֶה רַבָּה', וְעַם דָּרֵשׁ זֶה שֶׁל רַבִּי מֵאִיר עַל פְּסוּק זֶה, וְהִכֵּן נִרְמַז דָּרֵשׁ זֶה בַּפְּסוּק. וְעוֹד גַּם עַל גּוֹף הַדָּרֵשׁ שֶׁל רַבִּי מֵאִיר קִשָּׁה, לָמָּה דִּקְרָא הַמְּשִׁילָם לְגִמּוּלָם שֶׁל הַצְּדִיקִים וְהַרְשָׁעִים בְּדִירְתָם, וּמָה תוֹעֵלַת יֵשׁ בָּזָה.

מִחֲלּוּקַת אֵם בַּמֶּתָן תּוֹרָה יִרְדָּה לְאִמּוֹת 'שְׁנָאָה' או 'חֹרֵבָה' וַיֵּשׁ לֹאמַר, דְּאִיתָא בְּגִמְרָא בְּפֶרֶק ט' דְּשַׁבָּת (פמ, א), שְׁדִּרְשׁוּ רַב חֲסֵדָא וְרַבָּה בַּר רַב הוֹנָא, מֵאִי - מָהִי הַמְּשַׁמְעוֹת שֶׁל הַשֵּׁם 'הָר סִינִי', כְּלוֹמַר, לָמָּה נִקְרָא שְׁמוֹ כֵּן, וְהָרִי עֵינִיךְ שְׁמוֹ הוּא 'הָר חֹרֵב'. וּמִשִּׁיבָה הַגִּמְרָא, שֶׁהַשֵּׁם 'סִינִי' הוּא כִּינוּי מִלְשׁוֹן שְׁנָאָה, עַל שֵׁם שִׁירְדָּה שְׁנָאָה לְאִמּוֹת הָעוֹלָם עָלִיו - שֶׁנִּשְׁנְאוּ וְנִדְּחוּ שֵׁם מִלְּפָנֵי הַקַּב"ה, עַל אֲשֶׁר לֹא רָצוּ לִקְבֹּל אֶת הַתּוֹרָה. וְהִינּוּ דְּאָמַר רַבִּי

צִיּוֹנִים וּמִקְדּוֹת

בְּאִגְדָּתָא דְּרַב חֲסֵדָא וְרַבָּה בְּרִיה דְּרַב הוֹנָא דְּאִמְרֵי תְרוּוִייהוּ, מֵאִי 'הָר סִינִי', הָר שִׁירְדָּה שְׁנָאָה לְאִמּוֹת הָעוֹלָם עָלִיו. וְהִינּוּ דְּאִמְרֵי רַבִּי יוֹסִי בְּרַבִּי חֲנִינָא, חֲמִשָּׁה שְׁמוֹת יֵשׁ לוֹ, 'מִדְבָּר צִין' שְׁנַצְטוּוּ יִשְׂרָאֵל עָלָיו. 'מִדְבָּר קִדְשׁ' שֶׁנִּתְקַדְּשׁוּ יִשְׂרָאֵל עָלָיו. 'מִדְבָּר קְדוּמוֹת', שֶׁנִּתְנָה קְדוּמָה עָלָיו. 'מִדְבָּר פֶּאֶרֶן', שֶׁפְּרוּ וְרַבּוּ עָלֶיהָ יִשְׂרָאֵל. 'מִדְבָּר סִינִי', שִׁירְדָּה שְׁנָאָה לְאִמּוֹת הָעוֹלָם עָלִיו. וּמָה שְׁמוֹ, 'חֹרֵב' שְׁמוֹ. וּפְלִיגָא דְרַבִּי אֲבָהוּ, דְּאָמַר רַבִּי אֲבָהוּ 'הָר סִינִי' שְׁמוֹ, וְלָמָּה נִקְרָא 'הָר חֹרֵב', שִׁירְדָּה חֲרִיבָה לְאִמּוֹת הָעוֹלָם עָלִיו.

מִים רַבִּים וְאֶקְדָּר עָלָיו לְבָנוֹן וְכָל עֲצֵי הַשָּׁדָה עָלָיו עֲלָפָה. וּפִירֵשׁ מִצְוַת דָּוִד, כִּיֹּם שֶׁהוֹרַדְתִּי אֶת אֲשׁוּר אֶל בּוֹר הַקֶּבֶר הָאֲבֵלִיתִי עָלָיו הָאֲנָשִׁים, וְהַתְּהוֹם שֶׁהָיָה רָגִיל לְהַשְׁקוֹתוֹ כִּסִּיתִי עָלָיו שֶׁקֶל לְהִתְאַבֵּל עָלָיו, וְהוּא עַל דֶּרֶךְ מִשָּׁל. וְלִשׁוֹן הַגִּמְרָא, אָמַר לִיָּה הוּא מְרַבֵּן לְרַב כְּהֵנָּה, מִי שֶׁמִּיעַ לָךְ מֵאִי 'הָר סִינִי', אָמַר לִיָּה, הָר שֶׁנַּעֲשׂוּ בּוֹ נִסִּים לְיִשְׂרָאֵל. 'הָר נִיסָא' מִיבְעֵי לִיָּה. אֵלָּא, הָר שֶׁנַּעֲשָׂה סִימָן טוֹב לְיִשְׂרָאֵל. 'הָר סִימָנָא' מִיבְעֵי לִיָּה. אָמַר לִיָּה, מֵאִי טַעְמָא לֹא שְׂכִיחַת קִמְיָה דְּרַב פֶּפְא וְרַב הוֹנָא בְּרִיה דְּרַב יְהוֹשֻׁעַ, דְּמַעֲיִנִי

וְתָרִין, דִּירְדָה שְׁנָאָה, הוּא שְׁנִשְׁנָאוּ
הָאֻמוֹת עַל שֶׁלֹּא קִבְּלוּ
הַתּוֹרָה, וְיִירְדָה חֲרָבָה, הוּא שְׁנִטְלוּ גִזֹר
דִּין וְעִנְשׁ עַל זֶה. וּמֵאֵן דָּאֵמַר 'סִינִי' שְׁמוֹ,
סְבִירָא לִיה שְׁנַחֲרָבוּ, וּמִכָּל שְׁכֵן שְׁנִשְׁנָאוּ.
וּמֵאֵן דָּאֵמַר חוֹרֵב שְׁמוֹ, סְבִירָא לִיה
שְׁנִשְׁנָאוּ, אֲבָל חֲרָבָה לֹא הָיָה, עכ"ל.

'הַר סִינִי' שְׁמוֹ, וְלָמָּה נִקְרָא שְׁמוֹ 'הַר'
חוֹרֵב' שִׁירְדָה חֲרָבָה לָאֻמוֹת, אוֹ
לֹאֵמַר, 'הַר חוֹרֵב' שְׁמוֹ, וְלָמָּה נִקְרָא
'הַר סִינִי', שִׁירְדָה שְׁנָאָה לָאֻמוֹת.
וְעוֹד, דְּנִימָא תְרוּוִיָּהּ, 'הַר סִינִי' עַל
שִׁירְדָה שְׁנָאָה, וְ'הַר חוֹרֵב' עַל שִׁירְדָה
חֲרָבָה.

זֶרַע שְׁמִשׁוֹן הַמִּבְּאֵר

חֲרָבָה, הַכוּוּנָה הוּא שְׁהֵאוֹמוֹת נִטְּלוּ גִזֹר דִּין
וְעִנְשׁ עַל זֶה שֶׁלֹּא קִיבְּלוּ אֶת הַתּוֹרָה. וּמֵאֵן
דָּאֵמַר ש'סִינִי', הוּא שְׁמוֹ הַעֲצָמִי, וְהַכִּינּוּי
שֶׁלּוֹ הוּא 'חוֹרֵב' עַל שִׁירָד עֲלֵיהֶם 'חוֹרֵבָה',
פִּירֵשׁ כֵּךְ מִשּׁוֹם דְּסְבִירָא לִיה שְׁהֵאוֹמוֹת
נִעֲנְשׁוּ וְנַחֲרָבוּ, וְאִם כֵּן מִכָּל שְׁכֵן שְׁגָם
נִשְׁנָאוּ בַּשָּׁמַיִם. וְלִכֵּן אֵין לֹאֵמַר שְׁמָה שְׁנִקְרָא
'סִינִי' הוּא עַל שֶׁם הַשְּׁנָאָה, לִפְנֵי שְׁזֵה מִשְׁמַע
רַק שְׁנָאָה בַּלְבָד, וְלֹא חוֹרֵבָה, וְהָיָה לְדַעְתּוֹ
הָאוֹמוֹת גַּם נַחֲרָבוּ. וְאִם כֵּן אֵין לְדַרוֹשׁ כָּלֵל
אֶת הַשֵּׁם 'סִינִי'. וְאֵילוּ מֵאֵן דָּאֵמַר חוֹרֵב
שְׁמוֹ, סְבִירָא לִיה שְׁהֵאוֹמוֹת רַק נִשְׁנָאוּ, אֲבָל
חֲרָבָה לֹא הָיָה לָהֶם, וְלִכֵּן לֹא שִׁיךְ לֹאֵמַר
שֶׁשֵּׁם 'חוֹרֵב' הוּא עַל שֶׁם הַחוֹרֵבָה, שֶׁהָיָה
לְדַעְתּוֹ לֹא נִגְזַר עֲלֵיהֶם חוֹרֵבָן וְעוֹנֶשׁ עַל כֵּךְ,
אַלֵּא וְדָאֵי שִׁמְחָמַת שְׁזֵה שְׁמוֹ הַעֲצָמִי שֶׁל
הָהָר אֵין לְדַרְשׁוֹ וַיֵּשׁ לְדַרוֹשׁ רַק אֶת הַשֵּׁם
'סִינִי' שֶׁהוּא שֶׁם הַכִּינּוּי שֶׁלּוֹ, עכ"ל. נִמְצָא
שֶׁלְּדַבְּרֵי שְׁנֵיהֶם יֵרֵד לָהֶם שְׁנָאָה, וְנַחֲלָקוּ
הָאֵם גַּם נִגְזַר עֲלֵיהֶם חוֹרֵבָן.

ש'הַר סִינִי' הוּא עֵיקַר שְׁמוֹ וְלָמָּה נִקְרָא -
נִתְכַּנֵּה שְׁמוֹ 'הַר חוֹרֵב' לִפְנֵי שִׁירְדָה חֲרָבָה
לָאֻמוֹת עָלָיו, אוֹ לֹאֵמַר, ש'הַר חוֹרֵב' הוּא
עֵיקַר שְׁמוֹ וְלָמָּה נִקְרָא - נִתְכַּנֵּה שְׁמוֹ 'הַר'
סִינִי' לִפְנֵי שִׁירְדָה שְׁנָאָה לָאֻמוֹת עָלָיו,
כְּלֹמֶר, מִפְּנֵי מַה דְּרֵשׁ כָּל אֶחָד כְּדַבְּרֵיו, וְלֹא
כְּדַבְּרֵי הָאֲחֵר. וְעוֹד הַקְּשָׁה, שִׁמְשַׁמֵּעַ שְׁאִין
לְדַרוֹשׁ אֶת שְׁמוֹ הַעֲצָמִי שֶׁל הָהָר אֲלֵא רַק אֶת
כִּינּוּיוֹ, וּמִדּוּעַ לֹאֵמַר כֵּן, הֲלֹא יִתְכַּן לְדַרוֹשׁ אֶת
שְׁנֵי הַשְּׁמוֹת שֵׁשׁ לָהֶר, דְּנִימָא תְרוּוִיָּהּ -
נֹאֵמַר אֶת שְׁנֵי הַפִּירוּשִׁים, וְנִקְיִימָם בְּלִי
מַחֲלֻקָּת, שְׁנִקְרָא 'הַר סִינִי' עַל שִׁירְדָה
שְׁנָאָה לָאוֹמוֹת הָעוֹלָם עָלָיו, וְנִקְרָא גַּם כֵּן
'הַר חוֹרֵב', עַל שִׁירְדָה חֲרָבָה לָאוֹמוֹת
הָעוֹלָם עָלָיו. וְכֵשֶׁם שְׂרָבִי יוֹסִי בְּרַבִּי חֲנִינָא
דְּרֵשׁ בַּחֲמֻשָּׁה שְׁמוֹת שֶׁהָיוּ לוֹ.

וְתָרִין, דְּמָה שֶׁאִמְרוּ שִׁירְדָה שְׁנָאָה,
הַכוּוּנָה הוּא שְׁנִשְׁנָאוּ הָאֻמוֹת בַּשָּׁמַיִם, עַל
שֶׁלֹּא קִבְּלוּ אֶת הַתּוֹרָה. וְמָה שֶׁאִמְרוּ שִׁירְדָה

צִיּוֹנִים וּמִקְדּוֹת

דִּין וְעוֹנֶשׁ עַל זֶה. וְזֶהוּ נַחֲרָבוּ כְּדַכְּתִיב 'וְהַגּוֹיִם חֲרוּב
יַחֲרָבוּ', שֶׁדְּרִשׁוּ בְּאִגְדָּה מַחֲרֹב נַחֲרָבוּ, כְּלֹמֶר, נִעֲנְשׁוּ.
וְהַשְׁתָּא, אֵי דְרִשְׁיָן הַר סִינִי שְׁנִשְׁנָאוּ עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים,
לִיכָא לְמִידְרֵשׁ שְׁנַחֲרָבוּ, דָּאֵם כֵּן בְּכָלֵל חוֹרֵבָה
שְׁנַחֲרָבוּ אֵיכָא נִמִּי שְׁנָאָה שְׁנִשְׁנָאוּ, וְקִים לִיה בְּדַרְבָּה
מִינִיָּה, לְקִרְאוֹ חוֹרֵב וְלֹא סִינִי. לִכֵּן צִרִיךְ לֹאֵמַר סִינִי
שְׁמוֹ, וְלָמָּה נִקְרָא שְׁמוֹ חוֹרֵב עַל שְׁנַחֲרָבוֹ עָלָיו עוֹבְדֵי
כּוֹכָבִים, וְנִעֲנְשׁוּ וְכָל שְׁכֵן שְׁנִשְׁנָאוּ. וּפְלִיגָא דְּרַבִּי יוֹסִי
דָּאֵמַר חוֹרֵב שְׁמוֹ, וְלָמָּה נִקְרָא סִינִי עַל שְׁנִשְׁנָאוּ.
וְלְדַבְּרֵיו כִּיּוֹן שֶׁהוּא אוֹמֵר שְׁנָאוּ, מִשְׁמַע שְׁנָאָה הִיא,
אַבָּל עוֹנֶשׁ נַחֲרָב לֹא הִיא.

ז. לְשׁוֹן הַר"ף, וְקִשָּׁה, מֵאִי בִּינִיָּהּ לְדַרוֹשׁ הַר סִינִי
שְׁמוֹ וְלָמָּה נִקְרָא הַר חוֹרֵב שִׁירְדָה חוֹרֵבָה לְעוֹבְדֵי
כּוֹכָבִים, אוֹ לֹאֵמַר הַר חוֹרֵב שְׁמוֹ וְלָמָּה נִקְרָא שְׁמוֹ סִינִי
שְׁבוּ יִרְדָה שְׁנָאָה. וְעוֹד דְּנִימָא תְרוּוִיָּהּ, הַר סִינִי עַל
שִׁירְדָה שְׁנָאָה לְעוֹבְדֵי כּוֹכָבִים, וְהַר חוֹרֵב עַל שִׁירְדָה
חוֹרֵבָה לְעוֹבְדֵי כּוֹכָבִים, דְּהָכִי נִמִּי אִמְרִינֵן חֲמֻשָּׁה
שְׁמוֹת יֵשׁ לוֹ, מְדַבֵּר סִינִי שְׁנִצְטוּ יִשְׂרָאֵל עָלָיו, מְדַבֵּר
קִדְשׁ שֶׁנִּתְקַדְּשׁוּ יִשְׂרָאֵל עָלָיו, נִימָא נִמִּי שֶׁשֶׁה שְׁמוֹת,
הַר סִינִי שִׁירְדָה שְׁנָאָה לְעוֹבְדֵי כּוֹכָבִים עָלָיו. וְנִרְאָה,
דִּירְדָה שְׁנָאָה, הוּא שְׁנִשְׁנָאוּ עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים עָלָיו עַל
שֶׁלֹּא קִיבְּלוּ הַתּוֹרָה. וְיִרְדָה חוֹרֵבָה, הוּא שְׁנִטְלוּ גִזֹר

קיימות, עדין היו יכולים אף האומות לחזר ולזכות בה. ומאן דאמר שירדה שנאה, לפי שהם קבלוה ברצון. ומאן דאמר שירדה חרבה, מפני שלא חזרו לזכות בה ולקיימה, כמו שעשו ישראל.

ונחזי אנו, בשלמא בכל המקומות שהיה מצוה ישראל על איזו מצוה, נחא לומר שם 'סיני', שהרי

ומעם מחלקת זה, יש לומר, דתליא במחלקת אחר, שפכתנו לעיל בפרשת יתרו (אות טו) על מאמר הנ"ל, שאם ישראל קבלו את התורה ברצון, אז אין האומות יכולים עוד להחזיק בה, שהרי מתחלה סלקו ידיהם ממנה, וישראל זכו בה מיד הם לבדם. אלא שאם ישראל לא קבלוה ברצון, אלא שאחר כך

זרע שמשון המבאר

'שנאה' או 'חורבה'

תלוי באם ישראל קבלוה ברצון או מאונס

דאמר שירדה שנאה לאומות, היינו דפי שהוא סובר שהם - ישראל קבלוה מיד ברצון, ואילו האומות לא רצו לקבלה, ולכן ירדה עליהם שנאה על שלא קבלוה בתחילה. ומאן דאמר שירדה חרבה לאומות, ולא רק שנאה, סובר שישראל קבלו את התורה מתוך אונס ולא מתוך רצונם, ואף על פי כן אחר כך קיימוה, ואם כן גם האומות שלא רצו בתחילה לקבל את התורה היו יכולים לקיימה כמו ישראל, ומפני שלא חזרו לזכות בה ולקיימה אחר כך כמו שעשו ישראל, לכן נגזר עליהם חורבה ועונש^ט.

ממה שנזכר כאן 'סיני' ראייה שכן שמו 'חורב' הוא הכינוי ונחזי אנו - ונראה אנחנו, שבשלמא בכל המקומות בתורה, שהיה הקב"ה מצוה את ישראל על איזו מצוה, ורצה להזכיר את מקום נתינתה, נחא לומר שם 'סיני', שהרי

ומעם מחלקת זה, יש לומר, דתליא במחלקת אחר, האם ישראל קיבלו את התורה מתוך אונס, או ברצון^ט. שהרי פכתנו לעיל בפרשת יתרו (אות טו) על מאמר הגמרא הנ"ל, שאם ישראל קבלו את התורה ברצון - ולא מחמת כפיית אונס, אז אין האומות יכולים עוד להחזיק בה - בתורה, ולקבלה אחר כך, שהרי מתחלה כבר סלקו ידיהם ממנה - על ידי שמיאנו לקבלה, וישראל זכו בה ברצונם מיד הם לבדם. אלא שאם נאמר שישראל לא קבלוה ברצון אלא רק מחמת אונס שכפה עליהם את ההר, אלא שבכל זאת אחר כך קיימוה, עדין היו יכולים אף האומות לחזר ולזכות בה, כמו שעשו ישראל שקבלוה אחר שסייבו לקבלה. ומאן

ציונים ומקורות

להחזיק בה, שהרי מתחילה סלקו ידיהם ממנה, וישראל זכו בה לבדם. אבל אם ישראל לא קבלוה ברצון, אלא שאחר כך קיימוה, עדיין היו יכולים אף האומות לחזר ולזכות בה. ואם כן, מאן דאמר שירדה שנאה, לפי שהם קבלוה ברצון. ומאן דאמר שירדה חורבה, לפי שלא חזרו לזכות בה ולקיימה, כמו שעשו ישראל. דהיינו, מפני שהאומות מנעו עצמם לקבל את התורה פעם שנית אף אחר שראו שישראל קיבלוה אף שגם הם סירבו בתחילה עד שהוצרך לכפותם, לכן נגזר עליהם גם עונש וחורבן בנוסף על מה שירדה עליהם שנאה.

ח. בפרשת יתרו דייק רבינו מדברי התוספות (שבת פח, א ד"ה כפה) שכתבו שהוצרך לכפות עליהם את ההר אף שכבר אמרו 'נעשה ונשמע', משום שמא ישראל היו חוזרין בהם כשיראו את האש הגדולה, נמצא שכל קבלת התורה היתה בכפייה ובאונס. והביא שם את דברי המדרש תנחומא (פרשת נח ג) דעל תורה שבכתב אמרו ישראל 'נעשה ונשמע' והכפייה היתה רק על תורה שבעל פה, ולפי זה קבלת התורה שבכתב היתה ברצון. ט. זה לשון רבינו שם, ועוד יש לומר, לפי מה שכתבו המפרשים, שאם ישראל קבלוה ברצון, אז אין האומות יכולים עוד

שִׁירְדָה חֲרָבָה לְאֻמּוֹת שְׁלֹא קִבְּלוּהָ מִתְחִלָּה, וְאָף לֹא חִזְרוּ לְזִכּוֹת בָּהּ כְּמוֹ שֶׁעָשׂוּ יִשְׂרָאֵל, וְזֶה שְׁאֵמַר הַכְּתוּב (ישעיה ס, יב) 'וְהַגּוֹיִם חָרַב יִחְרְבוּ, שְׁתִּי חֲרָבֹת.

וְלִפִּי זֶה, שְׁפִיר קָאָמַר הַמְדַּרְשׁ, הָדָא הוּא דְכְּתִיב 'מִשְׁפָּטִיךָ תִּהְיֶה רַבָּה', דְּמִדְּהַזְכִּיר דְּקָא שֵׁם סִינִי, יִלְפִינָן כְּמָאן דְּאָמַר שִׁירְדָה חֲרָבָה, וְזֶהוּ

זֶרַע שְׁמִשׁוֹן הַמִּבְאָר

יִשְׂרָאֵל שֶׁאֵחָד שֶׁקִּבְּלוּהוּ בְּאוֹנֵס קִימּוּהוּ. וְזֶה מִה שְׁאֵמַר הַכְּתוּב (ישעיה ס, יב) 'וְהַגּוֹיִם חָרַב יִחְרְבוּ'², שֶׁמִּשְׁמַע, שֶׁהָאֻמּוֹת יִחְרְבוּ שְׁתִּי חֲרָבֹת, חוֹרְבֵן אֶחָד בְּשִׁבִּיל שֶׁלֹא קִיבְּלוּ אֶת הַתּוֹרָה מִתְחִלָּה, וְחוֹרְבֵן שֵׁנִי, בְּשִׁבִּיל שֶׁלֹא קִימּוּ אֶת הַתּוֹרָה אַחֵר כֵּךְ³.

'מִשְׁפָּטִיךָ תִּהְיֶה רַבָּה'

יִגִּיעַ לְאוֹמּוֹת עוֹנֵשׁ עַל שֶׁלֹא קִבְּלוּ הַתּוֹרָה

וְלִפִּי זֶה, יִבְיָא שְׁפִיר מִה דְּקָאָמַר הַמְדַּרְשׁ עַל הַפְּסוּק בִּפְרִשְׁתֵּינוּ 'וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה בַּמִּדְבָּר סִינִי, הָדָא הוּא דְכְּתִיב 'מִשְׁפָּטִיךָ תִּהְיֶה רַבָּה', דְּלוֹמַד הַמְדַּרְשׁ, מִדְּהַזְכִּיר הַפְּסוּק כֵּן דְּקָא שֵׁם סִינִי, שׁוּזָה מִלְמַד שֶׁסִּינִי הוּא שֶׁמִּשְׁמַע שֶׁלֹא קִיבְּלוּ אֶת הַתּוֹרָה מִתְחִלָּה, וְחוֹרְבֵן שֵׁנִי, בְּשִׁבִּיל שֶׁלֹא קִימּוּ אֶת הַתּוֹרָה אַחֵר כֵּךְ³.

צִיּוֹנִים וּמִקּוּדוֹת

מִה שְׁנֵאמַר בְּסוּף חוֹמֶשׁ וִיקְרָא אַחֵר הַתּוֹכַחָה (שם כו, מו) 'אֵלֶּה הַחֻקִּים וְהַמִּשְׁפָּטִים וְהַתּוֹרֹת אֲשֶׁר נָתַן ה' בֵּינוּ וּבֵין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּהַר סִינִי בְּיַד מֹשֶׁה'. יב. לְשׁוֹן הַפְּסוּק, 'כִּי הִגִּי'וּ וְהִמְקִלְכָּה אֲשֶׁר לֹא יַעֲבֹדוּךָ יִאֲבֹדוּ וְהַגּוֹיִם חָרַב יִחְרְבוּ'. יג. אֵף שֶׁלְעִיל בִּיָּאָר רַבֵּינוּ כִּי עַל מִה שֶׁלֹא קִיבְּלוּ הָאֻמּוֹת אֶת הַתּוֹרָה יִרְדּוּ לֵהֵם שְׁנֵאמַר וְלֹא חוֹרְבָה, מְכַל מְקוֹם מֵאֲחֵר שֶׁאֵף לְבִסּוּף לֹא קִבְּלוּהוּ יִרְדּוּ עֲלֵיהֶם חוֹרְבָה, וְהָיוּ שְׁנֵי פְעָמִים סִירְבוּ, הֵן בְּתַחֲלִילָה יָחַד עִם יִשְׂרָאֵל וְהֵן בְּפֶעַם הַשְּׁנִיָּה, לִכְן כָּפַל הַכְּתוּב 'חָרַב

בְּמִתָּן תּוֹרָה נִזְכָּר זֶה הַשֵּׁם שֶׁל סִינִי, לְמַר כְּדָאִית לִיָּהּ, וְלְמַר כְּדָאִית לִיָּהּ, וְכָל הַמִּצְוֹת נִאֲמָרוּ בְּסִינִי. אֲבָל בְּכָאן שְׁאִינוּ מְדַבֵּר בְּעֵנִין שׁוֹם מִצְוָה, רַק כְּדִי לְקַבֵּל מִנֵּן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, בְּוֹדָאֵי שִׁישׁ לֹא לְהַזְכִּיר שֵׁם הָעֵצִים דְּקָא, וּמִדְּהַזְכִּיר סִינִי, שֶׁמִּשְׁמַע מִיָּנָה שְׁוֹזָה הוּא הַשֵּׁם הָעֵצִים שֶׁלֹא הָאֻמּוֹת, וְהָרַח חוֹרְבָה הוּא שֵׁם הַתֵּאֵר, וְנִקְרָא כֵךְ, לִפִּי

בְּכָל פְּרִשְׁת מִתָּן תּוֹרָה נִזְכָּר רַק זֶה הַשֵּׁם שֶׁל סִינִי, לְמַר כְּדָאִית לִיָּהּ, וְלְמַר כְּדָאִית לִיָּהּ - לְכָל אֶחָד כְּפִי דַעְתּוֹ אִם הוּא שֵׁם הָעֵצִים אוֹ שֵׁם כִּינּוּי, וְכָל הַמִּצְוֹת נִאֲמָרוּ בְּסִינִי, וְלִכְּן נִזְכָּר בְּתוֹרָה כְּמָה פְעָמִים בְּצִיּוּי הַמִּצְוֹת שֵׁם סִינִי⁴. אֲבָל בְּכָאן - בִּפְרִשְׁתֵּנוּ, שְׁאִינוּ מְדַבֵּר בְּעֵנִין שׁוֹם מִצְוָה מִמִּנֵּן הַמִּצְוֹת, אֲלֵא רַק דִּיבֵר שֵׁם עִם מִשְׁה כְּדִי לְקַבֵּל אֶת מִנֵּן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, אִם כֵּן, כְּשֶׁבֵּא לְהַזְכִּיר אֶת הַמְּקוֹם בְּוֹדָאֵי שִׁישׁ 14 - לְפָסוּק לְהַזְכִּיר אֶת שֵׁם הָעֵצִים שֶׁל הָהָר דְּקָא, וְלֹא אֶת שֵׁם הַתּוֹאֵר. וּמִמִּילָא, מִדְּהַזְכִּיר הַפְּסוּק שֶׁהִיא הַצִּיּוּי בַּמִּדְבָּר סִינִי, שֶׁמִּשְׁמַע מִיָּנָה שֶׁסִּינִי, זֶה הוּא הַשֵּׁם הָעֵצִים שֶׁלֹא הָאֻמּוֹת, וְהָרַח חוֹרְבָה הוּא שֵׁם הַתֵּאֵר - כְּדַעַת רַב אֲבָהוּ, וְנִקְרָא כֵךְ, לִפִּי שִׁירְדָה עֲלִיו חֲרָבָה לְאֻמּוֹת עַל שֶׁלֹא קִבְּלוּהָ - לְתוֹרָה, מִתְחִלָּה - בְּשַׁעַת מִתָּן תּוֹרָה, וְאָף לֹא חִזְרוּ לְזִכּוֹת בָּהּ אַחֵר כֵּךְ, כְּמוֹ שֶׁעָשׂוּ

י. רֹאה גִמְרָא (חֲגִיגָה ז, א), רַבִּי יִשְׁמַעֲאֵל אוֹמַר, כִּלְלוֹת נִאֲמָרוּ בְּסִינִי, וּפְרִשְׁתוֹת בִּאֵהל מוֹעֵד. וְרַבִּי עֲקִיבָא אוֹמַר, כִּלְלוֹת וּפְרִשְׁתוֹת נִאֲמָרוּ בְּסִינִי, וְנִשְׁנוּ בִּאֵהל מוֹעֵד, וְנִשְׁתַּלְשְׁלוּ בְּעִרְבוֹת מוֹאֵב. וְזֶה לְשׁוֹן רִשְׁ"י (שְׁמוֹת כד, יב), כֹּל שֶׁשׁ מֵאוֹת וּשְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה מִצְוֹת כִּלְלוֹ עֶשְׂרֵת הַדְּבָרוֹת הֵן. וְרַבֵּינוּ סַעֲדִיָּה פִירֵשׁ בְּאִזְהָרוֹת⁵ שִׁיסֵּד, לְכָל דִּיבּוּר וְדִיבּוּר מִצְוֹת הַתְּלִיּוֹת בּו. כִּגוֹן מִה שְׁנֵאמַר בְּסִינִי פְרִשְׁת הַקְּרִבָּנוֹת (וִיקְרָא ז, לז) 'זֹאת הַתּוֹרָה לְעוֹלָה לְמִנְחָה וּלְחֹטָאֵת וְגו' אֲשֶׁר צִוִּיהָ ה' אֶת מֹשֶׁה בְּהַר סִינִי. וְכֵן

מִשְׁפָּטִיךָ תִּהְיוּ רַבָּה'. וְאַתִּי שְׁפִיר נָמִי
הִדְרָשׁ שֶׁל רַבִּי מֵאִיר, שֶׁהֵרִי לְשׁוֹן חֲרָבָה
שִׁיךְ בְּבָתִּים וּבְדִירוֹת, וְלֹא בְּאֲנָשִׁים,
וְהִיכֵן הָיָה חֲרָבָה זֹה, וְהָלֹא יֵשׁ לָהֶם
בָּתִּים וְעִירוֹת הֲרָבָה. מִשּׁוֹם הֵכִי קֹאמֶר,

מִשְׁפָּטִיךָ תִּהְיוּ רַבָּה'. וְאַתִּי שְׁפִיר נָמִי
הִדְרָשׁ שֶׁל רַבִּי מֵאִיר, שֶׁהֵרִי לְשׁוֹן חֲרָבָה
שִׁיךְ בְּבָתִּים וּבְדִירוֹת, וְלֹא בְּאֲנָשִׁים,
וְהִיכֵן הָיָה חֲרָבָה זֹה, וְהָלֹא יֵשׁ לָהֶם
בָּתִּים וְעִירוֹת הֲרָבָה. מִשּׁוֹם הֵכִי קֹאמֶר,

זֶרַע שְׁמִשׁוֹן הַמְּבֹאָד

יָבוֹא הַזְּמַן שִׁיעֲנֻשׁוּ בִּכְךָ שִׁיְהִיו כָּל הַבָּתִּים
שִׁיָּהֶם חֲרָבָה, וְלֹא יִהְיֶה לָהֶם אֲצֵלָא אֶת
הַתְּהוֹם שִׁידוּרוֹ בֹּא, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר 'כְּפִסְתִּי עָלָיו
אֶת תְּהוֹם'. וְהִינֵנו, שֶׁלֹּא יִהְיֶה לָהֶם שׁוֹם
טוֹבָה בְּעוֹלָם הַבָּא, אֲלֵא יִהְיוּ נִידוּנִין
בְּגִיָּהֵם¹⁷. וְזֶה מֵה שֶׁנֶּאֱמַר 'מִשְׁפָּטִיךָ תִּהְיוּ
רַבָּה' - שֶׁהַמִּשְׁפָּט וְהַעוֹנֵשׁ שֶׁנֶּגְזַר עַל הָאוֹמוֹת
יִתְקִיִּים לַעֲתִיד שִׁידוּרוֹ בִּתְהוֹם רַבָּה'. וְכֵן גַּם
לְהַפְּקָה, מִשְׁלַל וּבִיָּאֵר אֶת שְׁכָרָם שֶׁל הַצַּדִּיקִים
שִׁיְהִיָּה בְּעֵנִין דִּירָתָם, שִׁיִּזְכּוּ בַּעֲתִיד שִׁיְהִי
מְדוּרָם בְּהָרִים הַגְּבוּהִים מִקּוֹם מְרַעַה הַצֶּאֱזָן,
כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב שֶׁאוֹמֵר הַקַּב"ה עַל יִשְׂרָאֵל
(יְחֻזְקָאֵל לֵד, פְּסוּקִים י"ד-טו) 'בְּמִקְרָעָה טוֹב אֶרְעָה
אֲתָם וּבְהָרֵי מְרוֹם יִשְׂרָאֵל יִהְיֶה נִוְהָם וְגו',
אֲנִי אֶרְעָה צֶאֱנִי וְאֲנִי אֶרְבִּיצֵם¹⁸. וְעַל זֶה
אָמַר 'צִדְקָתְךָ כְּהִרְרִי אֵל' - שֶׁהַצִּדְקָה וְהַשְׁכָּר
שֶׁאַתָּה נּוֹתֵן לַצַּדִּיקִים יִהְיֶה בַּעֲנִין זֶה שִׁידוּרוֹ
'בְּהִרְרִי אֵל' שֶׁהוּא מִקּוֹם מְרַעַה טוֹב,
וְהִינֵנו שִׁיִּזְכּוּ לַעוֹנֵג רַב וְכָל טוֹב¹⁹.

שֶׁנֶּאֱמַר בַּפְּסוּק 'מִשְׁפָּטִיךָ תִּהְיוּ רַבָּה',
שֶׁמִּלְמַד כִּי הַעֲנִשִׁים וְהַחֲרוּבִין שִׁיִּגִּיעוּ
לְאוֹמוֹת, עַל אֲשֶׁר לֹא קִיבְלוּ אֶת הַתּוֹרָה לֹא
מִתְחִילָה וְאַף לֹא לְאַחֵר מִיכֵן, הֵם עֲמוּקִים
מֵאֵד, כְּמוֹ הַתְּהוֹם.

מִשְׁל הַרְשָׁעִים בְּדִירָתָם

שִׁיבּוֹא לְאוֹמוֹת עוֹנֵשׁ שְׁדִירָתָם תִּהְיֶה חֲרָבָה

וּבִזֶּה אֲתִי שְׁפִיר נָמִי הִדְרָשׁ שֶׁל רַבִּי
מֵאִיר עַל פְּסוּק זֶה - שֶׁהַקַּב"ה הַמִּשְׁלִיל אֶת
שְׁכָר הַצַּדִּיקִים בְּדִירָתָם, וְאֵת עוֹנֵשׁ וּגְמוּל
הַרְשָׁעִים בְּדִירָתָם, שֶׁלֹּאֲוֹרָה קֶשֶׁה, הֵרִי לְשׁוֹן
'חֲרָבָה' שִׁיָּךְ בְּבָתִּים וּבְדִירוֹת, וְלֹא
בְּאֲנָשִׁים, וְאִם כֵּן, הִיכֵן הָיָה חֲרָבָה זֹה -
שֶׁנֶּחֱרַבוּ הָאוֹמוֹת עַל אֲשֶׁר לֹא קִיבְלוּ אֶת
הַתּוֹרָה, וְהָלֹא יֵשׁ לָהֶם - לְאוֹמוֹת הָעוֹלָם,
בָּתִּים וְעִירוֹת הֲרָבָה. מִשּׁוֹם הֵכִי קֹאמֶר רַבִּי
מֵאִיר, שֶׁמִּשְׁלַל וּבִיָּאֵר אֶת עוֹנֵשׁ שֶׁל
הַרְשָׁעִים עַל מֵה שֶׁלֹּא קִיבְלוּ אֶת הַתּוֹרָה,
שִׁיעֲנֻשׁוּ בְּחֻרְבָן דִּירָתָם, כְּפִלְמֶר, שֶׁעוֹד

צִיּוֹנִים וּמִקְדּוֹת

הֵיוּ יְכוּלִים לָשׁוּב וּלְקַבְּלָהּ, וּמֵאַחֵר שֶׁלֹּא עָשׂוּ כֵן נִגְזַר
עֲלֵיהֶם גַּם חֻרְבָן. ג. הַזְכָּרָה 'בַּמְדָּבָר סִינִי' כֹּאן בַּפְּסוּק
שֶׁאִינוּ מִקּוֹם צוּי מִצּוֹה, מִלְּמִדָּת שֶׁשֶׁם הָעֵצֶם שֶׁלוֹ הוּא
'סִינִי', וְהַכִּינּוּי הוּא 'חֻרְבִּי' עַל שֶׁם שֶׁנֶּגְזַר עֲלֵיהֶם חֻרְבָן.
וְעַל זֶה מְבִיא הַמְדָּרֵשׁ 'הָדָא הוּא דְכָתִיב מִשְׁפָּטִיךָ תִּהְיוּ
רַבָּה', שֶׁמִּכָּאֵן אֲנוּ לְמַדִּים עוֹנֵשִׁים שֶׁל הָאוֹמוֹת בְּמִתָּן
תּוֹרָה, שֶׁנֶּגְזַר עֲלֵיהֶם חֻרְבָן. ד. דְּרִשְׁת רַבִּי מֵאִיר עַל
הַפְּסוּק 'מִשְׁפָּטִיךָ תִּהְיוּ רַבָּה' שֶׁמִּשְׁלִיל אֶת עוֹנֵשׁ
הַרְשָׁעִים בְּדִירָתָם שֶׁהִיא בְּתוֹהֵם, לְבִאֵר מֵהוּת עוֹנֵשׁ
הַחֻרְבָן שֶׁנֶּגְזַר עַל הָאוֹמוֹת, שֶׁהַחֻרְבָן שִׁיךְ רַק בְּבָתִּים
וְעִירוֹת, וְכֹא לְלַמֵּד שֶׁאֵף שְׁעָתָה אֵין אֲנוּ רוֹאִים זֹאת,
לַעֲתִיד אֲכַן יִהְיֶה מְדוּרָם בְּתוֹהֵם כִּי בְּתוֹמָם יִחְרְבוּ. וְכֵן
גַּם הַשְׁכָּר שֶׁל הַצַּדִּיקִים יִהְיֶה בַּעֲנִין דִּירָתָם, שֶׁתִּהְיֶה
בְּמִקּוֹם מְרַעַה טוֹב, בְּהִרְרִי אֵל.

יִחְרְבוּ'. יד. כֵּן פִּירֵשׁ בְּנוֹר הַקּוֹדֵשׁ (בַּמְדָּר שֶׁם).
טו. לְשׁוֹן הַפְּסוּק, 'אֲנִי אֶרְעָה צֶאֱנִי וְאֲנִי אֶרְבִּיצֵם נָאִם
אֲדָנִי ה'.

טז. תְּמִצִּית הַדְּדוּשׁ: א. בִּיאֹר מִחֲלֻקַּת חו"ל הָאֵם
'חֻרְבִּי' הוּא שְׁמוֹ וְהֵרִי סִינִי הוּא הַכִּינּוּי מִשּׁוֹם שִׁירִידָה
שֶׁנֶּאֱמַר עָלָיו לְאוֹמוֹת, אוֹ שִׁינִי שְׁמוֹ וְחֻרְבִּי הוּא
הַכִּינּוּי עַל שֶׁנֶּגְזַר עוֹנֵשׁ חֻרְבָן לְאוֹמוֹת. שְׁשִׁנִּיהֶם סוֹבְרִים
שִׁירִידָה לָהֶם שֶׁנֶּאֱמַר, וְנִחְלְקוּ הָאֵם גַּם נִגְזַר עֲלֵיהֶם חֻרְבָן.
ב. מִחֲלֻקַּת הָאֵם נִגְזַר עַל הָאוֹמוֹת חֻרְבָן תְּלוּי הָאֵם
יִשְׂרָאֵל קִבְּלוּ אֶת הַתּוֹרָה מֵאוֹס אוֹ מִרְצוֹן, שֶׁאֵם קִבְּלוּ
מִרְצוֹן אִם כֵּן אֵין טַעֲנָה נּוֹסֶפֶת עַל הָאוֹמוֹת שֶׁלֹּא שְׁבוּ
לְקַבְּלָהּ, וְלֹכֵן רַק יִרְדָּה עֲלֵיהֶם שֶׁנֶּאֱמַר. וְאִם לֹא רָצוּ
יִשְׂרָאֵל לְקַבֵּל אֶת הַתּוֹרָה אֲלֵא רַק מֵאוֹס, אִם כֵּן כְּמוֹ
שִׁישְׂרָאֵל קִיִּימוּ אֶת הַתּוֹרָה שֶׁלֹּא מִרְצוֹנָם גַּם הָאוֹמוֹת

לומדים זרע שמשון ורואים ישועות

ספר תולדות שמשון
על מסכת אבות

הספר שמחולל פלאות. אלפים נושעו בהבטחתו.

ישראל 02-80-80-500 ארה"ב 347-496-5657